Стенограммы

XIII Рийгикогу, VI Сессия, Очередное пленарное заседание

Вторник, 12.12.2017, 10:00

Отредактированная

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:01 Osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolli 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (528 SE) teine lugemine
2. 10:06 Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (523 SE) teine lugemine
3. 10:11 Autoveoseaduse eelnõu (488 SE) teine lugemine
4. 10:27 Alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (381 SE) teine lugemine
5. 13:55 Lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (532 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Tere hommikust, austatud Riigikogu! Avan täiskogu VI istungjärgu 11. töönädala teisipäevase istungi. Nüüd on eelnõude ja arupärimiste üleandmise aeg. Seda soovi ei ole. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Istungist võtab osa 66 rahvasaadikut, puudub 35.

---

1. 10:01 Osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolli 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (528 SE) teine lugemine

10:01 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänane esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolli 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 528 teine lugemine. Ettekandjaks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Meelis Mälbergi!

10:02 Meelis Mälberg
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid Riigikogus! Vabariigi Valitsus algatas selle ühest lausest koosneva seaduseelnõu 23. oktoobril k.a. Esimene lugemine siin saalis lõppes 22. novembril k.a ning muudatuste esitamise tähtajaks määrati toona 29. november 2017 kell 16. Seaduseelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Selle eelnõu sisu on see, et 2016. aastal lisati Kigalis Montreali protokolli, osoonikihti kahandavate ainete loetellu ka fluorosüsivesinikud ehk HFC-d.
Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil käsitleti eelnõu komisjonis ühel korral: 4. detsembril. Kuna ühtegi muudatusettepanekut ei olnud, siis tegi komisjon istungil vaid menetluslikud otsused. Täpsuse huvides olgu öeldud, et eelnõus on siiski tehtud keelelisi ja tehnilisi täpsustusi, mis ühelgi juhul eelnõu sisu ei muuda. Komisjoni otsused olid järgmised: teha ettepanek võtta eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks ehk 12. detsembriks ja teha ettepanek viia läbi eelnõu lõpphääletus. Nagu tavaliselt, tegi keskkonnakomisjon oma otsused konsensuslikult. Aitäh!

10:03 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud kolleegid, Meelis Mälbergi ülesanne pole mitte teid ära rääkida, kuid veel vähem teist üle rääkida. Palun kuulata ettekandjaid suurema tähelepanuga! Meelis Mälbergile küsimusi ei olnud. Avan

läbirääkimised. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis on kõigil võimalik läbi rääkida. Seda soovi ei ole, sulgen läbirääkimised neid avamata. Eelnõu 528 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud, mistõttu võime minna lõpphääletuse juurde.
Austatud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolli 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 528. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Seaduseelnõu poolt oli 75 ja vastu 4 rahvasaadikut, erapooletuid oli 1. Vabariigi Valitsuse algatatud osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolli 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 528 on seadusena vastu võetud.

---

2. 10:06 Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (523 SE) teine lugemine

10:06 Aseesimees Enn Eesmaa
Teiseks, Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 523 teine lugemine. Palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Raivo Põldaru!

10:06 Raivo Põldaru
Hea eesistuja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu k.a 9. oktoobril. Meeldetuletuseks nii palju, et seaduseelnõu eesmärk on tagada riigi garanteeritavate ettevõtlus- ja elamumajanduslaenude väljastamise jätkamine. Arvestades nõudluse kasvu ja 2016. aastal lisandunud varasematest suuremaid mahtusid, jäävad lähiajal väikeseks nii ettevõtlus- kui ka elamumajanduslaenude tagamiseks lubatud piirid. Laenuportfelli kasv on viinud KredExi tagatiste portfelli seadusega määratud limiidi lähedale, mistõttu tuleks tagatisega laenude väljastamine lähitulevikus lõpetada või saaks seda jätkata väga väikeses mahus. Samas on tagatiste järele endiselt vajadus.
Prognoositava tagatislaenude portfelli mahu suurenemise tõttu perioodil 2017–2022 on tekkinud vajadus suurendada jõus olevate ettevõtluslaenude tagatiste maksimaalset mahtu 60 miljoni euro võrra, st 220 miljoni euroni, ning elamumajanduslaenude tagatiste maksimaalset mahtu 74 miljoni euro võrra, st 170 miljoni euroni. Muudatus võimaldab tagada peamiselt väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete laene senisest suuremale hulgale ettevõtetele ja senisest suuremas mahus. See aitab kaasa ettevõtete asutamisele, tegevuse laiendamisele või tööprotsessi efektiivsemaks muutmisele ja uute lahenduste leidmisele. Laenutagatiste väljastamise jätkamine võimaldab leevendada turutõrget ja mitteoptimaalset investeerimisolukorda, kus ettevõtetel on ebapiisav ligipääs laenukapitalile, ning edasi käendada eluaseme soetamiseks või elamistingimuste parandamiseks võetavaid laene, tagades parema elujärje ka piiratud rahaliste võimalustega Eesti elanikele. Laenude käendamise põhieesmärk on parandada kapitalile ligipääsu võimalusi.
Eelnõu esimene lugemine toimus 8. novembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 22. november. Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Majanduskomisjon arutas eelnõu teisele lugemisele saatmist oma 4. detsembri istungil, kus ka ettepanekuid ei tehtud. Küll aga toimetati eelnõu tekst keeleliselt kahe lugemise vahel. Eelnõus on seega tehtud tehnilisi ja keelelisi muudatusi. Juhtivkomisjoni otsused olid järgmised: tehti ettepanek saata eelnõu siia teisele lugemisele tänaseks, 12. detsembriks ja tehti ettepanek teine lugemine lõpetada. Samuti otsustati teha ettepanek, et kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis tuleks eelnõu lõpphääletus viia läbi nädala pärast, s.o 19. detsembril. Aitäh!

10:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Ettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Nagu kuulsite, selle seaduseelnõu kohta ei ole muudatusettepanekuid esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 523 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

3. 10:11 Autoveoseaduse eelnõu (488 SE) teine lugemine

10:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolmas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud autoveoseaduse eelnõu 488 teine lugemine. Palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare!

10:11 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Autoveoseaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 19. juunil. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus k.a 10. oktoobril ning esimene lugemine lõpetati. Eelnõu esitati juba esimesele lugemisele muudetud kujul. Autoveoseaduse eelnõust jäeti välja taksojuhi ameti- ja täienduskoolitust puudutavad sätted, kuna Riigikogu oli k.a 14. juunil vastu võtnud ühistranspordiseaduse, liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse (188 SE), millega jättis kehtivast õigusest välja sätted, mis kohustasid taksojuhte ametikoolitust läbima.
Autoveoseaduse eelnõu eesmärk võrreldes kehtiva autoveoseadusega on täpsustada mitmeid seadusega kehtestatud tingimusi seoses vedaja tegevusele juurdepääsu ja sellel tegevusalal tegutsemisega ning vedaja vastutusega autovedude korraldamisel. Eelnõuga ühtlustatakse tegevuslubade menetlemise korda majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatuga, kuid sätestatakse ka mõningad erisused, mis tulenevad Euroopa Liidu õigusaktidest ja mille puhul ei ole võimalik majandustegevuse seadustiku üldosa seadust rakendada. Veose saatjale kehtestatakse teatud kohustused ning ka vastutus rikkumiste korral. Laiendatakse riikliku järelevalve teostaja õigusi kehtestatud nõuete kontrollimisel, nõuetele mittevastava autoveo tõkestamisel ja karistuse määramisel. Samuti lihtsustatakse autoveoks vajalike dokumentide kasutamist. Näiteks loobutakse riigisisesel veoseveol nende dokumentide kaasaskandmise kohustusest, mille olemasolu on võimalik kontrollida riiklikest registritest.
Eelnõu menetlemise ajal pöördusid ettepanekute ja arvamustega majanduskomisjoni poole Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsiooni, Autoettevõtete Liidu, Tallinna Tehnikakõrgkooli, logistikainstituudi, Eesti Ostu- ja Tarneahelate Juhtimise Ühingu ning Eesti Logistika ja Ekspedeerimise Assotsiatsiooni esindajad. Transpordivaldkonna erialaliitude esindajad kaasati arutelusse ka majanduskomisjoni istungil, mis toimus 4. detsembril. Erialaliidud tegid ettepaneku muuta autoveoseaduse eelnõu § 34 lõiget 4 eesmärgiga täpsustada veose saatja kohustust vastutada veose massi ja mõõtmete vastavuse eest liiklusseaduses sätestatud nõuetele, kui veose paigutab saatja. Samuti tegid erialaliitude esindajad ettepaneku jätta eelnõust välja § 34 lõige 6, mis sätestab autojuhi vastutuse veose paigutamisel, kinnitamisel ja katmisel, kui autojuht täidab neid ülesandeid veoseveo korraldaja ülesandel, kuna veoseveo korraldaja vastutus on toodud sama paragrahvi lõikes 5. Lisaks tegid erialaliitude esindajad ettepaneku jätta eelnõust välja § 72, mis tuleneb eelmisest ettepanekust.
4. detsembri arutelu oli üsna pikk ja põhjalik. Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsiooni esindaja Jaak Kivisild tutvustas ettepanekuid. MKM-i veondus- ja liiklustalituse juhtivspetsialist Eda Rembel ütles, et MKM-i hinnangul pole vaja lisada autoveoseaduse § 34 lõikesse 4 viidet liiklusseaduse §-le 80. Tegemist oleks kordusega, kuna sama viide on autoveoseaduse § 34 lõikes 3. Järelevalve teostajal oleks problemaatiline määratleda, kas nõue tuleneb lõikest 3 või 4. Jaak Kivisild tsiteeris eelnõu § 34 lõike 3 teist lauset ja rõhutas, et transpordiahel on pikk protsess paljude osapooltega, kus vastutuse jagunemine võib märkimisväärselt varieeruda sõltuvalt poolte vahel sõlmitud lepingutest. Koorma koguse määrab see, kes veokit kaubaga täidab. Praeguse praktika järgi vastutab reeglina autojuht, kuigi tema ei saa määrata ega mõõta kauba kogust. Tänapäevaste laaduritega mõõdetakse laaditava koorma massi laadimise ajal ning mõõturid on laadija valduses.
Sven Sester küsis, kas MKM-i hinnangul sätestab seadus vastutuse selgelt ja õiglaselt. Eda Rembel ütles, et praegune redaktsioon on sobiv, kuid seaduse jõustumisel on oluline koolitada järelevalve teostajaid. Veondusorganisatsioonid on lubanud koolitamisel koostööd teha. Ain Tatter arvas, et pole mõistlik panna politseile kohustust otsida kauba laadijaid. Professionaalne vedaja saab aru, kui veos on liiga raske.
Jaak Kivisild ütles, et majanduskomisjonile on saadetud arvamus Tallinna Tehnikakõrgkooli, logistikainstituudi, Eesti Ostu- ja Tarneahela Juhtimise Ühingu, Eesti Logistika ja Ekspedeerimise Assotsiatsiooni, Autoettevõtete Liidu ning Eesti Rahvusvaheliste Autovedajate Assotsiatsiooni esindajatelt, kus lükatakse ümber MKM-i seisukoht vastutuse jagunemise kohta. Tarmo Kruusimäe küsis

selle peale, kellele peaks ettepaneku järgi langema vastutus, kui vedaja on pärast veose vastuvõtmist autole veost juurde laadinud. Jaak Kivisild selgitas, et logistilises ahelas peaks vastutus jagunema selle alusel, kes peab vastava kohustuse täitma. Euroopas levinud praktika järgi vastutab laadimise eest kauba saatja ning liiklusseaduse nõuete täitmise eest vastutab vedaja. Eesti õiguse järgi langeb liiga palju vastutust vedajale.
Eda Rembel ütles, et MKM-i hinnangul peavad vedaja ja veose saatja leppima veolepingus kokku vastutuses paigutamise, kinnitamise ja katmise eest. Ain Tatter lisas, et ohutusnõuete täitmata jätmise korral ei tohi auto välja sõita, olenemata veolepingu tingimustest. Villem Tori selgitas, et silmaga pole võimalik veost mõõta sama täpselt kui kaaluga. Veose raskus võib sõltuda näiteks veose niiskusastmest. Elektrooniliste saatedokumentidega oleks võimalik tagada kogu tarneahela läbipaistvus ja vastutuse selgus. Laadimisel kanduksid andmed automaatselt elektroonilisele saatelehele. Politsei saaks saatedokumentidele ligipääsu X-tee kaudu. Ain Tatter ütles, et politsei praktika kohaselt on enamasti võimalik ülekoormust visuaalselt tuvastada ning üldiselt ületatakse lubatud koormust suurel määral. Seaduses pole nõuet, et politseile tuleb tagada ligipääs saatedokumentidele. Sellisel juhul tuleks seadust täiendada.
Eda Rembel tutvustas ministeeriumi seisukohti ettepaneku kohta asendada autoveoseaduse § 73 lõikes 1 fraas "saatedokumentide täitmisele" fraasiga "massile ja mõõtmetele". MKM nõustus ettepanekuga osaliselt. Vastav muudatus tehakse § 72 lõikesse 1, mille sõnastus muudetud kujul on järgmine: "Veose saatja või ekspedeerija poolt veose saatedokumentide esitamata jätmise või nendes veose massi või mõõtmete kohta valeandmete esitamise eest karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut." MKM on huvitatud veondusorganisatsioonide seisukohast kirjeldatud muudatusettepaneku kohta. Jaak Kivisild ütles, et Politsei- ja Piirivalveamet on teekasutustasude puhul väljendanud seisukohta, et nemad ei hakka välisvedajaid kontrollima. Siseministeeriumi ja PPA vastuseisu tõttu pole olnud võimalik lisada autoveoseadusesse vajalikke välisvedajate kontrollimist, trahvimist ja trahvide laekumist tagavaid sätteid. Kõnealune sõnastus on vedajatele vastuvõetav, kuid tõenäoliselt ei toeta seda järelevalveorganid.
Ain Tatter lisas, et politseile ei saa panna kohustust teostada pidevalt järelevalvetoiminguid veoseid saatvates ettevõtetes, kuna tegemist oleks liiga koormava kohustusega. Villem Tori ütles, et palgiveo puhul toimib analoogne süsteem hästi. Vedajad ja veose saatjad kasutavad mobiilirakendust Timbeter, mis suudab mobiiliga tehtud pildi põhjal hinnata veetava puidu mahtu. Järelevalveorganitel on võimalik Timbeteri mobiilirakendusest informatsiooni saada. Jaak Kivisild lisas, et kõnealune seadusmuudatus olukorda ei lahenda, sest saatelehe vormi pole kehtestatud. See tähendab, et veose koguse puhul saab valida, kas saatelehele märkida veose kaal või maht. Kui märkida maht, võib kaal varieeruda. Ain Tatter küsis, miks ei lahendata seda küsimust veolepingutega. Jaak Kivisild selgitas, et veonduses on ülepakkumine, mistõttu leidub alati pakkuja, kes on nõus veolepingut täitma ka tingimusi rikkudes.
Sven Sester tegi ettepaneku muuta neljandat muudatusettepanekut ning sõnastada § 34 vastavalt huvigruppide soovidele. Erki Savisaar pakkus, et üks võimalus on lisada nõue, et saatedokumendis peab olema saadetise kaal. Ain Tatter ütles, et saatedokument on võlaõiguslik dokument, mille sisu ei peaks autoveoseadus reguleerima. Autoveoseaduse eesmärk on tagada liiklusohutus Eesti teedel, mitte reguleerida tsiviilõiguslikke suhteid saatja ja vedaja vahel. Sven Sester arvas, et mõistlik on eeldada, et vedajal on oma veose kohta vajalik informatsioon olemas. Eda Rembel tõi välja, et järelevalveasutustel puuduks sellise muudatuse puhul selgus, kumma lõike alusel rikkumisi menetleda. Sven Sester ütles, et tegemist pole ületamatu probleemiga, kuna sätted on omavahel kooskõlas.
Lõppkokkuvõttes toetas majanduskomisjon erialaliitude ettepanekut muuta autoveoseaduse eelnõu § 34 lõiget 4 eesmärgiga täpsustada veose saatja kohustust vastutada veose massi ja mõõtmete vastavuse eest liiklusseaduses sätestatud nõuetele, kui veose paigutab saatja. Sellest tulenevalt täiendati neljandat muudatusettepanekut alaettepanekuga 4.2. Peale pikki vaidlusi tehti ka otsused: esiteks, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks (konsensusega), teiseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada (samuti konsensusega), kolmandaks, teha ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 19. detsembriks (konsensusega) ja neljandaks, teha ettepanek viia siis läbi eelnõu lõpphääletus (samuti konsensusega). Aitäh!

10:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimuste vooru ettekandjale avab Toomas Kivimägi.

10:24 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja! Minu küsimus on majanduskomisjonis ka väga kõvasti diskuteeritud teema ehk veose saatja ja vedaja vastutuse piiritlemise kohta. Sa mainisid ka oma ettekandes, et professionaalne vedaja saab aru, kui veose kaal on suurem, kui peaks olema. See ei olnud küll sinu väide, sa tsiteerisid MKM-i esindaja seisukohta. Tegelikkuses ei ole see kindlasti nii. Ma arvan, et professionaalne vedaja suudab enam-vähem hinnata, kas veost on ruumala mõttes nii palju, kui tavapäraselt on olnud, või mitte, aga veose kaalu on tal niiskuse ja muude asjaolude tõttu väga raske hinnata. Miks ikkagi ei ole riigil võimalik määratleda saatelehtede vormi ja sisu? Kui oleks tõepoolest üheselt öeldud, et seal peab kaal peal olema, siis oleks asi väga selge. Ja veose saatjal on tihtipeale oluliselt täpsemad andmed veose kaalu kohta kui vedajal.

10:25 Erki Savisaar
Aitäh! Ma olen sinuga täiesti nõus, et silmaga hindamine on väga subjektiivne. Silmaga on väga raske hinnata ka sõiduki kiirust. Sama raske on hinnata sõiduki massi, sest see sõltub väga paljudest tehnilistest parameetritest. See sõidulehe täiendamine oli meil arutelul. Ministeeriumi seisukoht oli, et see on vale seadus selle reguleerimiseks, viidati võlaõigusseadusele. Ma arvan, et seda tasuks edasi arutada ja mõelda. Äkki tasuks muuta võlaõigusseaduse vastavat punkti, et see mass sinna kirja saaks. Liiklusseaduse seisukohalt on väga oluline just see massinõue, mitte nii väga muud nõuded. Veose gabariiti on võimalik väga hästi hinnata: kui see läheb üle auto gabariidi, siis on seda selgelt näha, sh kõrguse mõttes.

10:26 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Suur aitäh! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soove ma ei näe. Eelnõu 488 kohta on tehtud 13 muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on teinud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Sama otsus ja sama ettepaneku tegija on ka teise muudatusettepaneku puhul. Kolmanda, neljanda, viienda, kuuenda, seitsmenda, kaheksanda, üheksanda, 10., 11., 12. ja ka 13. muudatusettepaneku on teinud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Eelnõu 488 kohta esitatud muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 488 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

4. 10:27 Alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (381 SE) teine lugemine

10:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Neljas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 381 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Jaanus Marrandi!

10:28 Jaanus Marrandi
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Teie ees on teisel lugemisel eelnõu 381, s.o alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 6. veebruaril. Esimene lugemine toimus 22. märtsil ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks pandi tookord 5. aprill. Selleks ajaks laekus Riigikogu liikmetelt ja fraktsioonidelt kokku viis muudatusettepanekut. Eelnõu edasine lugemine katkestati kevadel. Alkoholipoliitikasse puutuv eelnõu vajab teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kooskõlastust ja seetõttu takerdus eelnõu edasine lugemine pärast esimest lugemist. Eelnõu lugemise juurde tuldi tagasi sügisel, 14. novembril. Arutelud toimusid veel 7. detsembril ja 11. detsembril. Samuti arutati selle eelnõuga seotud teemasid nimetatud kuupäevade vahel ja ümber, kui toimus terve rida töökohtumisi algatajate, Riigikogu liikmete ja ametnike vahel.
Tulen nüüd enne teist lugemist toimunud arutelude juurde, ennekõike 14. novembril toimunud arutelu juurde. See oli avalik istung, kus pärast pikka menetluspausi kuulati ära terve rida asjast huvitatud ettevõtjaid, ühendusi, omavalitsuste esindajaid jne. Kuivõrd see paus oli tõesti hästi pikk, siis oli mõistlik teha avalik istung, et veel kord ära kuulata kõikide asjaomaste organisatsioonide ja ettevõtete arvamused. Neid laekus komisjonile ametlikult üle 30, mõnelt ühenduselt oli neid rohkem kui üks.

Ma toon välja viis raamteemat, mis olid 14. novembri avalikul kohtumisel arutelu all. Kõigepealt, arutelu alkoholi väljapanekule seatavate piirangute üle. Teine teema: müügipakkumisele seatavad piirangud toitlustusettevõtetes. Kolmandaks, reklaami sisule ja vormile seatavad piirangud. Neljandaks, ühtne hind suuremas ja väiksemas müügipakendis olevale alkoholile. Ja viies teema: alkoholireklaami piirangud televisioonis, raadios ja sotsiaalmeedias. Need olid need viis teemat, mille üle arutlesid laiemalt kõik kohal olnud organisatsioonid, ettevõtted ja ka Sotsiaalministeeriumi ametnikud. Ma ei hakka kõiki neid ettevõtteid ja organisatsioone siin ette lugema, kuivõrd neid on tõesti hästi palju. Ma nimetan neid n-ö servast serva: Eesti Kaupmeeste Liit, õlletootjate liit, kaubandus-tööstuskoda, üliõpilaskonna sihtasutus, Tartu Ülikooli Rohuteaduse Selts, karskusliikumine, Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, samuti Tallink ja Tallinna Lennujaam. Nii et esindajaid oli seinast seina. Kõikide nimetatud teemade arutelu oli hästi pikk ja seda on mõistlikum detailselt ette kanda vormistatud muudatusettepanekute abil. Selle pika arutelu käigus valis majanduskomisjon suhteliselt konsensusliku arutamise tee. Me püüdsime leida ühisosa tervislikku käitumist ja suuremaid piiranguid pooldavate organisatsioonide, alkoholitootjate ja kaupmeeste ning ka algataja ehk Sotsiaalministeeriumi vahel. Selle tulemusena koostati kokku 16 muudatusettepanekut. Nendest muudatusettepanekutest rääkides tuleb tegelikult välja ka sellel koosolekul toimunud arutelu sisu. Muudatusettepanekute aruteluni jõuti 7. detsembri komisjoni istungil, milleks oli lähtuvalt 14. novembri arutelust ning mitmetest kirjadest, kohtumistest ja koosolekutest kokku pandud 16 muudatusettepanekut. Nagu ma ütlesin, viis neist olid Riigikogu fraktsioonid ja Riigikogu liikmed varem esitanud, ülejäänud 11 oli pikkade arutelude põhjal kokku pannud majanduskomisjon ise.
Kõigepealt, üks kõige tõsisemaid vaidlusobjekte oli seotud nähtavuse ja müügisaali pindala teemaga. Nii et müügisaali pindala oli üks küsimus, mille üle rohkem vaieldi, ja seda käsitleb muudatusettepanek nr 1. Mäletatavasti oli eelnõus kaupluse puhul kehtestatud 450 ruutmeetrit selleks suuruseks, millest alates oleks vaja teha suuremaid piiranguid, alkoholi nähtavust muuta ja seda rohkem eraldi paigutada. Eelnõu menetlemise käigus jõudis majanduskomisjon seisukohale, et tegelikult oleks mõistlik see ruutmeetrite piirang kaotada. Sellest lähtuvalt sõnastati ka ettepanek, mille kohaselt ei tohiks alkohoolset jooki paigutada nii, et tarbija peaks sellega kaupluse külastamisel vältimatult kokku puutuma. Selline piirang kehtiks kõikidele kauplustele, mis pole üksnes alkoholimüügile spetsialiseerunud või millele ei tehta alkoholiseaduse § 40 lõike 4 kohaselt erandit. Eeldatakse, et kauplusepidajad mõtlevad läbi alkohoolsete jookide paigutuse müügisaalis ja teevad vajadusel muudatusi-ümberpaigutusi vastavalt sätestatud eesmärgile. Suuremates poodides on mõistlik rajada eraldi alkoholiosakond. Üldiselt ei tohiks alkohoolsed tooted olla paigutatud käiguteele, kuhu kaupleja suunab tarbijaid muude kaupade juurest, või kassade taha või ette. Väiksemad kauplused peaksid samuti vajadusel tegema ümberkorraldusi lähtuvalt nende müügisaali võimalustest.
Arutelu käigus tõime sisse ka järgmise küsimuse. Teatavasti on alkoholipoliitika rohelises raamatus üks põhimõte piirata alkoholi kättesaadavust. Sellest lähtuvalt on öeldud, et alkohol ei tohiks olla liiga kergelt kättesaadav ega ka nähtav, et vältida spontaanseid oste. Arutelu käigus võeti olemasolev piirang eelnõust ära ja toodi sisse uus mõiste, et alkohol ei tohiks olla "märgatavalt nähtav". Selle üle toimusid komisjonis väga pikad arutelud: mida tähendab "nähtav" ja mida tähendab "märgatavalt nähtav"? Lõpptulemusena formeerus selline arusaam. "Üldse mittenähtav" tähendab täielikku nähtavuse piirangut või eraldi ruume. "Märgatavalt nähtav" tähendab seda, et alkoholipudelid paistavad kuskilt riiulite vahelt või et suurtes kauplustes ei ole alkoholikastid inimeste liikumistee peal odava väljapakkumise eesmärgil. Nii et "märgatavalt nähtav" tähendab, et kuskilt on alkoholipudeleid näha. Selline olukord valitseb tegelikult praegu paljudes suuremates poodides, näiteks Prisma kauplustes. Väga paljudes Selverites ja Rimides on ka nii, et alkohol on paigutatud eraldi. Selleks, et alkoholipudelid ei oleks "märgatavalt nähtavad", on kauplustel ilmselt vaja analüüsida oma tegevust ja paigutada ümber teatud riiuleid või alkohol teisiti eraldada. Selline oli arutelu lõpptulemus, st nähtavuse koha pealt jõuti sellisele seisukohale. Ma rohkem sellest teemast ei räägiks.
Jõuame muudatusettepaneku nr 2 juurde. See on Reformierakonna ettepanek ruutmeetritest lähtuv piirang eelnõust välja jätta. See jäetigi välja, et asjale paindlikult läheneda ja ei tekiks võimalikku põhiseaduslikku tõlgendust, et tegu on põhjendamatu piiranguga. Selle Reformierakonna muudatusettepaneku kohta võib öelda, et seda on osaliselt arvestatud ja sellega olid nõus ka komisjoni istungil viibinud Reformierakonna esindajad.
Muudatusettepaneku nr 3 oli koostanud Riigikogu liige Andres Ammas. See on sisult täpselt samasugune nagu eelmine: jätta eelnõust välja ruutmeetritest tulenev alkoholi nähtavuse piirang ja

nõue, et alkoholi väljapanek ei tohi olla väljapoole märgatavalt nähtav. Kuivõrd komisjoni ettepanek nr 1 sisaldas ruutmeetrite piirangu väljajätmist, siis loeti ka see ettepanek osaliselt arvestatuks.
Muudatusettepaneku nr 4 olid koostanud Riigikogu liikmed Olga Ivanova, Andrei Novikov ja Martin Repinski. Ka see puudutab ruutmeetritest lähtuvat piirangut. Ma juba eespool kirjeldasin pikalt eelnõu arutelu, nii et ka see ettepanek otsustati täielikult arvestatuks lugeda.
Muudatusettepanek nr 5 oli Vabaerakonna fraktsioonilt, kes tegi ettepaneku suurendada kaupluste puhul ruutmeetrite arvu 450 ruutmeetrilt 800 ruutmeetrile. Seda ettepanekut ei toetatud konsensuslikult, kuivõrd see haakub muudatusettepanekus nr 1 sisalduva kontseptsiooniga, mis leidis arvestamist.
Muudatusettepanek nr 6 oli juhtivkomisjonilt. See ettepanek valmistati ette mitmelt kaasatud organisatsioonilt laekunud märkuste põhjal ja leidis arvestamist. Ettepaneku kohaselt on alkohoolse joogi esitlus lubatud kaupluste alkoholimüügi alal, kui see tegevus ei ole märgatavalt nähtav ülejäänud müügisaalist. Ehk kui on olemas piiritletud alkoholimüügi ala, siis seal võib korraldada alkohoolse joogi esitlust, teistes kohtades mitte. Leiti, et kuivõrd sellist esitlust on võimalik korraldada üksnes suuremas kaupluses, kus alkohoolse joogi väljapaneku nähtavus ülejäänud müügisaalist peab olema piiratud, siis ei tohiks esitlus olla liiga pealetükkiv tarbijatele, kes pole alkohoolset jooki ostma tulnud.
Jõuame muudatusettepaneku nr 7 juurde, mis käib niisuguste asutuste nagu Tallink ja Tallinna Lennujaam kohta. Selle järgi ei kehtiks alkoholiseaduse § 40 lõike 1^2 teises lauses ja lõikes 1^3 sätestatu ehk piirangud alkoholi väljapanekule ja kauplemisele rahvusvahelisel reisijateveol kasutatava vee- või õhusõiduki pardal ja rahvusvahelise lennujaama ja sadama julgestuspiirangu alal asuvale müügikohale.
Selle muudatusettepaneku arutelul jõuti järeldusele, et lennujaamades üle maailma on alkoholikaubandus igal pool täpselt ühesugune: nii täielikku alkoholi eraldatust nõudvates, eraldi alkoholikauplustega riikides nagu Soome, Rootsi või Norra, aga ka karmides, täieliku alkoholikeeluga islamiriikides.
Arvestati ka sellist põhjendust, et üle 50% lennujaama läbivatest reisijatest on välismaalased ja küsitlused näitavad, et märkimisväärne osa alkohoolseid jooke ostetakse välismaale suundudes kingituseks kaasa. Samuti saab lennujaama kinnisesse tsooni siseneda ainult kehtiva pardapiletiga ja 99% alkohoolsete jookide ostjatest lahkuvad Eestist. Lennujaamast ostetavad joogid on reeglina kõrgemast hinnaklassist ja kindlasti ei manustata neid esimesel võimalusel suurtes kogustes. Samuti on lennujaama kauplustes lahja alkoholi valikut teadlikult piiratud ja kogu kauplemise kontseptsioon on tegelikult teistsugune. Alaealiste ostjate osakaal on suhteliselt väike jne.
Üsna sarnased põhjendused kehtisid ka Tallinki puhul. Teatavasti liiguvad laevad ühest sadamast teise ja sealne kauplemine on tegelikult üsna erinev sellest, mis toimub tavalistes kauplustes. Liiatigi on tegemist olukorraga, kus samal liinil sõidavad mitme firma laevad. Kui siia sõidavad näiteks nii Rootsi kui ka Eesti lipu all olevad reisilaevad, siis tekitaks neil kehtivad erinevad tingimused ilmselgelt ebavõrdset konkurentsi kaubandusturul. Seetõttu jõudsime majanduskomisjonis ühtsele positsioonile, et nii lennujaamadele kui ka sadamatele oleks mõistlik teha erand.
Muudatusettepaneku nr 8 aluseks on Tallinna Ettevõtlusameti ja Tallinna Vanalinna Seltsi ettepanek. Selle kohaselt oleks võimalik ajavahemikus 23.00–06.00 teatud alal piirata alkohoolse joogi jaemüüki kohapeal tarbimiseks. Siin mõeldakse kogu haldusterritooriumi või nimetatud piiratud ala. Samuti eeldatakse, et sellise piirangu kehtestamine on kohalikus omavalitsuses põhjalikult läbi arutatud ja kaalutud sellega kaasneva ettevõtlusvabaduse riive proportsionaalsust. Ehk vastavad kellaajalised piirangud kas tervel omavalitsuse territooriumil või piiritletud alal peavad olema selgelt põhjendatud.
Muudatusettepanek nr 9 oli juhtivkomisjonilt. See valmistati ette mitme komisjoni poole pöördunud organisatsiooni ettepanekutes toodud põhjenduste alusel. Muudatusettepaneku sõnastas eelnõu algataja esindaja ja see leidis ka arvestamist. Ettepaneku kohaselt on alkoholireklaamis lubatud muu hulgas näidata ka alkohoolse joogi serveeringut. See tähendab seda, et teleekraanil võib näidata näiteks pudelit ja pokaali, kuhu vastav jook on välja kallatud. Küll aga tähendab see seda, et "serveering" ja "serveerimine" on erinevad mõisted. Serveerimine tähendab protsessi, kui näiteks õlu tuuakse kuskilt tehasest vankriga ja lõpuks jõutakse pudelini, kuhu see kallatakse. Selle protsessi näitamist on eelnõu kontseptsiooni kohaselt siiski piiratud.
Muudatusettepanek nr 10 oli Reformierakonna fraktsioonilt ja selle järgi võiks reklaamides näidata ka toote algkomponente, tootmis- ja serveerimisviisi. Lähtuvalt eeltoodust seda ettepanekut ei toetatud. Selle poolt oli ainult 2 komisjoni liiget, 6 olid sellele vastu.

Muudatusettepaneku nr 11 ...

10:48 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud ettekandja, teie ajahäda on "märgatavalt nähtav". Kas te soovite lisaaega? See on võimalik. Palun!

10:48 Jaanus Marrandi
... valmistas ette juhtivkomisjon ja see võeti vastu konsensusega. See puudutab alkoholireklaami, mille puhul kehtib põhimõte, et see ei tohi kujutada positiivset õhkkonda. Ettepanekus on toodud loetelu, mida ei või alkoholireklaamis näidata.
Muudatusettepanek nr 12 on sotsiaalmeedia konto kohta. Sotsiaalmeedias võiks toote tutvustus siiski lubatud olla. Seda muudatusettepanekut toetati konsensusega.
Samuti tehti ettepanek – see tuli õlletootjate liidult ja Tallinkilt – jätta eelnõust välja põhimõte, et pakendis oleva alkohoolse joogi ühikuhind ei tohi olla soodsam üksiktoote hinnast. Leiti, et piirang ei täida oma eesmärki, kuivõrd sellest on üsna lihtne mööda minna. Seda on nimetatud nn *six-pack*'i muudatusettepanekuks.
Muudatusettepaneku nr 14 ja 15 järgi ei tohiks alkohol olla preemiaks loto- ja auhinnamängudel.
Viimane ettepanek käsitleb jõustumistähtaegu. Selle järgi jõustuksid alkoholiseaduse § 40 lõikeid 1^2 ja 1^3 puudutavad muudatused 1. juunil 2019. Samuti jõustuks osa paragrahve 1. juunil 2018. Nüüdseks on meil muudatusettepanekute nimekiri läbitud.
Majanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda selle kuu 12. päevaks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu kolmandale lugemisele 20. detsembriks ja panna see lõpphääletusele. Tänan tähelepanu eest!

10:51 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe, teie küsimus, palun!

10:51 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea juhataja! Hea ettekandja! Kas ma saan õigesti aru, et see kohaliku omavalitsuse võimalus piirata toitlustusasutustes vastavalt korrakaitseseadusele kella 23.00-st alkoholimüüki ei laiene kasiinodele ega teistele asutustele, kus iseenesest toitu ei pakuta, n-ö puhtalt topsibaaridele? Kasutan võimaluse ära, mul on teine küsimus veel. Siin nimetati küll erinevaid organisatsioone, aga ma ei kuulnud midagi neist, kes esindaks alkoholitarbijate õigusi. See on kummaline, me käsitleme justkui liikluseeskirja jalakäijate seisukohast, aga arutelus osalevad ainult autojuhid ja jalgratturid. Me eeldame, et kuna igaüks meist on natukene jala kõndinud, siis on ka jalakäijate huvid kaitstud.

10:52 Jaanus Marrandi
Eesti rahvakultuurist tulenevalt on kõik inimesed vähemal või rohkemal määral alkoholitarbijad. Seetõttu olid alkoholitarbijate arusaamad päris kindlasti ka esindatud. See puudutab nii head küsijat, siinkõnelejat kui ka tõenäoliselt teisi komisjoni istungil osalejaid. Aga nendest piirangutest nii palju, et haldusterritooriumi teatud piirkondades on tõesti võimalik toitlustusasutustes alkoholi tarbimist kindlatel kellaaegadel ja põhjendustel keelata ning see tõepoolest ei puuduta kasiinosid.

10:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Toomas Kivimägi.

10:52 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja! Mul on hea meel, et see eelnõu on saanud hoopis teise näo võrreldes algsega, kui see valitsusest välja tuli. Aga minu küsimus puudutab nähtavuse teemat. Ka siin on tegu olulise leevendusega: kui varem oli eelnõus, et alkoholi väljapanek ei tohi olla "nähtav", siis nüüd on see asendatud küll oluliselt segasema määratlusega "märgatavalt nähtav". Nii et

algse redaktsiooniga võrreldes on ettevõtjate kulutused oluliselt väiksemad. Aga kas sa oled näinud mõnda mõjuanalüüsi, mis ütleb, kui palju väheneb alkoholi tarbimine selle administratiivse meetme tulemusena, mis ikkagi toob kaasa täiendavaid kulutusi ettevõtjatele?

10:53 Jaanus Marrandi
Terve eelnõu on koostatud sellise strateegilise dokumendi, milleks on alkoholipoliitika roheline raamat, andmete põhjal. Selle rohelise raamatu ettevalmistamist, mis käsitleb alkoholipoliitikat laiemalt, alustati aastal 2011 ja ettevalmistustöös osalesid väga paljud organisatsioonid, ettevõtted ja huvigrupid. Seda raamatut koostati kolm aastat, nii et 2014. aastaks oli see valmis. Kõnealuste meetmete kujundamisel oli üks väga oluline teema just nimelt alkoholi kättesaadavus, sh nähtavus. Mida vähem on ta nähtav, seda vähem on ta ka kättesaadav. See oli üks argument ja kõigi ettepanekute koostamisel võeti aluseks ka vastav maailmapraktika. Selles mõttes ei ole siin mitte midagi uut välja mõeldud: sellest oli juttu erinevatel koosolekutel ja täpselt samamoodi ka avalikel istungitel. See eelnõu on koostatud olemasolevate analüüside ja maailmapraktika põhjal.

10:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkel.

10:55 Andres Herkel
Härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma kahtlen tihti piirangute tõhususes, aga pean ütlema, et kui see ruutmeetrite arv on veel kuidagi mõõdetav, siis selle "märgatava nähtavusega" on väga keeruline. Selle tõttu on ilmselt kõik see, mis te praegu siit puldist meile ütlete, väga oluline, kui seda seadust tuleb hakata tõlgendama. Minu küsimus on selline. Kui mõnda kauplusesse siseneb mingi inspektor ja hakkab kindlaks tegema seda "märgatavat nähtavust", siis milliseid juhtnööre teie temale stenogrammi kaasa annate?

10:55 Jaanus Marrandi
Ma arvan, et terve rea juhtnööre annab kaasa seletuskiri ja kogu see arutelu, mille käik on ju tegelikult teada. Nagu ma kirjeldasin ja ka protokollidest nähtub, oli arutelu üsna pikk. See, mida seadusandja ja eelnõu algataja on selle kõige all mõelnud, tuleb arutelust ka väga selgelt välja. Ma ei rääkinud teile kogu seda arutelu lahti. Teatavasti oli aega niigi vähe, seega ma ei hakanud ka kogu arutelu selle "märgatavalt nähtava" ja "nähtava" üle siin laiali laotama. Ma ütlen, et see oli ikka väga palju arutelutunde võtnud küsimus.
Samal ajal on siin väga tähtsaks asjaoluks ka väljakujunenud praktika ja teatud kaupmeeste juhendmaterjalid. Selle sõnastuse koha pealt peeti nõu ka kaupmeeste liiduga, kust tuli tagasiside, et neile see ettepanek sobib: nad saavad aru, mis on selle "märgatavalt nähtava" ja "nähtava" vahe. Aga tegelikult on ikkagi vaja võtta ette teatud samme, koostada juhendmaterjale – see on praktika küsimus. Kui rääkida seaduse jõustamisest, siis see nähtavuse paragrahv jõustub kõige hiljem, s.o 2019. aastal. Nii et tegelikult on aega vastava praktika väljakujundamiseks, sealjuures ümberpaigutuste tegemiseks ja kulutuste hajutamiseks. See muudatus ei tohiks enamikule ettevõtjatest üle jõu käia.

10:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Urmas Kruuse.

10:57 Urmas Kruuse
Aitäh, väga austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui ma õigesti tähele panin, siis põhimõtteliselt peaks me enne jõule selle eelnõu kolmanda lugemise ära tegema. Samas me teame, et jaanuari esimesel istunginädalal peaks olema kolme komisjoni suur kokkusaamine, kus osalevad ka väikekaupmehed. Ja üks sealsetest teemadest on see, mida me praegu siin saalis arutame. Kas see on kaasamise hea tava näide? Miks niimoodi on?

10:57 Jaanus Marrandi
Ma arvan, et selle eelnõu arutelu on päris kindlasti kaasamise hea tava näide. Enne selle eelnõu esimest lugemist toimus avalik istung, kus osales üle mitmekümne esindaja. Täpselt samamoodi oli ka nüüd

istung, kus oli umbes kolmkümmend osalejat. Kogu selles protsessis, kuidas on selle eelnõuni mitme valitsuse ajal jõutud, on hea küsija ka ise osaline olnud. Aastal 2011 tegeles sellega Sotsiaalministeeriumis teie erakonna minister ja valmis jõuti alkoholipoliitika rohelise raamatuga aastal 2014. Nii et seda teemat on väga pikalt arutatud.
Ma saan aru, et see arutelu, mis toimub pärast talvevaheaega, ei puuduta mitte ainult alkoholi ja tubakat. Ma ei tahaks olla nõus sellega, et kogu kaubanduse hea käekäik on seotud ainult alkoholi või tubaka tarbimisega. Ma saan aru, et just sellepärast ongi seal esindatud terve rida komisjone, et püütakse arutada laiemat aspekti, väikekaupmeeste turul hakkamasaamise teemat. Võib-olla jõutakse hoopis teistele järeldustele, mis ei puudutagi näiteks alkoholiseadust või tubakaseadust. Nii et ilmselt on see laiem teema kui ainult need kaks seadust – alkoholiseadus ja reklaamiseadus –, millest siin praegu juttu on.

10:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

10:59 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma ei hakka arutlema märgatava või absoluutse nähtavuse üle. Aga koalitsioonileppe preambulis on selline käsk, et iga seaduseelnõu peab panustama rahvastikukriisi lahendamisse ja väljarände pidurdamisse. Ja minu küsimus on, kuidas see eelnõu panustab rahvastikukriisi lahendamisse ja väljarände pidurdamisse.

10:59 Jaanus Marrandi
Väga hea küsimus. Ma tulen juba kolmandat või neljandat korda tagasi alkoholipoliitika rohelise raamatu juurde, mille üks eesmärk on väga selgelt kirjutatud – vähendada alkoholi tarbimist noorte hulgas. Mida hiljem alkoholi tarbimisega alustatakse ja mida vähem seda tehakse, seda elujõulisem on kahtlemata Eesti rahvas, seda tervem ta on. Siin on kindlasti seos olemas, see on kindlasti seotud Eesti rahva tervise ja jätkusuutlikkusega. Ja toonitan veel kord, et see on olnud mitme valitsuse ja koalitsiooni suhteliselt konsensuslik poliitika, mida praegune koalitsioon ellu viib. Aga jah, seos on kahtlemata olemas.

11:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru!

11:00 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Oma põhjalikus ülevaates puudutasite ka neid muudatusi, mis alkoholi reklaamimist ees ootavad. Kas te kordaksite palun need põhimõttelisemad või suuremad muudatused veel kord üle, et need oleksid selgelt välja toodud ja eristatavad?

11:01 Jaanus Marrandi
Alkoholi tarbimist ei tohiks käsitleda n-ö meeleolu loova ja positiivse tegevusena. Alkoholireklaamis ei tohiks kajastada loomi ega inimesi, ka animeeritud kujul mitte. Samuti on piiratud kellaaegu. Alkoholireklaam on näiteks televisioonis viidud veel hilisemale ajale, et lapsed seda näha ei saaks. Me oleme ju sageli tähele pannud, et alkoholi tarbimist kujutatakse lõõgastava ja meeldiva tegevusena: lokkavad viinamarjaaiad, lõbusad kenad naised, kes vaadis viinamarju puruks tallavad, vahune keerlev õlu jne. Selline meeleolu loomine peaks olema reklaamist välja võetud. See on üks laiem teema. Lisaks ei tohiks näiteks matkida üldtuntud isiku või tegelase, peamiselt lastele suunatud filmi, televisiooni, muusika, meelelahutussaate või mõne ürituse kaudu tuntud isiku või tegelase häält. Neid meetmeid on terve rida. Ma soovitan heal küsijal vaadata muudatusettepanekut nr 11, kus on see loetelu ilusasti olemas.

11:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Erki Savisaar.

11:02 Erki Savisaar

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma olen samuti olnud nende arutelude juures ja vaatan praegu neid volitusnorme, mis on antud kohalikule omavalitsusele. Näiteks § 42 lõikes 1 on öeldud, et omavalitsusel on õigus "piirata alkohoolse joogi jaemüüki kohapeal tarbimiseks kogu haldusterritooriumil või selle mõnes osas korrakaitseseaduse § 56 lõikes 2 sätestatud ajavahemikus". Selles sõnastuses ei ole kusagil mainitud toitlustusasutusi. Mina saan sellest aru niimoodi, et omavalitsusel on õigus öörahu ajal piirata alkoholi jaemüüki kohapeal tarbimiseks kõigis asutustes, st ei ole vahet, kas see on baar, restoran, kasiino, kino või mingi muu asutus. Kas ma saan õigesti aru või me räägime teineteisest mööda?

11:03 Jaanus Marrandi
Jah, sa saad väga õigesti aru. Tunnistan oma eksimust selles küsimuses. Hea kolleeg eksitas mind oma küsimusepüstitusega. Vastus on, et jaemüüki võib piirata kõikides asutustes, ka kasiinodes.

11:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Metsoja.

11:04 Andres Metsoja
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Mulle tundub, et me peaks Eesti ühiskonnas ühel hetkel jõudma sinnamaani, et me saaksime rääkida alkoholi tarbimise kultuurist. Alati, kui me eelnõudega kokku puutume, räägime me kuritarvitustest, mille puhul tuleb inimesel öelda "jah" või "ei". Alles hiljuti rääkisime sellest, et alkoholi kättesaadavust poodides tuleb ajaliselt piirata. Nüüd räägime omakorda sellest, et hetkeajendil tehtud ostusid tuleb vähendada selle "märgatava nähtavuse" piiramisega. Aga minu küsimus seisneb selles, mida peab tegema maapoe omanik. Kui ma järgmine kord oma kodukandi maapoodi lähen, siis ta võib ju minu käest küsida, kas see müügilett, mis tema selja taga on, peab sealt kaduma. Mis lahendust seadusandja tema puhul sõna otseses mõttes näeb?

11:05 Jaanus Marrandi
Igal kauplusel on vaja analüüsida, kas tal on või ei ole võimalik paigutada alkoholi võimalikult eraldi. Ja kui see ei ole võimalik ruumilise lahenduse või ruumi suuruse tõttu, siis ei tulegi midagi teha. Ka eelnõu eelmine kontseptsioon, kus oli see 450 ruutmeetri piirang, nägi ette seda, et väikestes maapoodides ei tule tegelikult väga suuri muudatusi teha. Aga ma olen absoluutselt nõus teie küsimuse esimeses osas toodud kirjeldusega, et kõik algab alkoholi tarbimise kultuurist. Olgem ausad, alkoholi tarbimise kultuur saab alguse ühiskonnas olemas olevatest hoiakutest. Ja sellega, kuidas neid hoiakuid kujundada, tuleb igal juhul tegeleda seadusandjatel.
Ma toon ühe hea näite. Ka komisjoni istungil oli seesama küsimus mitmel korral üleval. Hea näide on ju tegelikult tubaka tarbimine ühiskonnas. Ma mäletan siin saalis toimunud arutelusid, kui keelati ära suitsetamine baarides, kohvikutes ja toitlustusasutustes, milline vaidlus selle üle oli – et nüüd lähevad Tallinna baarid, kohvikud ja pubid pankrotti. Tegelikkuses, kui me mõtleme sellele päris ammusele ja praegusele ajale, on ju tubaka tarbimisega seotud ühiskondlikes hoiakutes toimunud väga suured muutused. Tubaka tarbimise kultuuri tase on oluliselt tõusnud. Ka alkoholi tarbimise kultuuris ei saa needsamad muutused, milles see saal siin ja poliitilised jõud on sellessamas rohelises raamatus kokku leppinud, tekkida teistmoodi kui nii, et ühiskonnas ei ole alkoholi tarbimine *in* ja igalt poolt ei vaata vastu alkoholipudelid. Kõik algab ikkagi hoiakute kujundamisest ja see eelnõu kindlasti täidab seda eesmärki.

11:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Helmut Hallemaa.

11:07 Helmut Hallemaa
Aitäh, eesistuja! Hea ettekandja! Olen tegelikult nõus selle sinu eelmise küsimuse vastuse lõpuga. Kui me vaatame ajaloos tagasi, siis praegu on meil kodanikuühiskond hästi aktiivne ja me hindame seda kõrgelt. Ja esimesed seltsid Eestis olid ikkagi karskusseltsid, mis praegu on pigem sõimusõna. Nii et sellega on väga vaja tegelda. Tegelikult ei ole piirangud ka ära tapnud ettevõtlust meie põhjanaabrite juures, keda me endale paljudes asjades eeskujuks toome. Aga mu küsimus on ka sellesama nähtavuse kohta, on see siis "märgatav" või "märkamatu". Meie seadused on osutavad, suunavad ja poliitikat

kujundavad. Kas kõnealuse punkti puhul arutati ka, kuidas seda kontrollida ja kas tulevad mingid sanktsioonid? Sel juhul peaks siin ju olema ka mõned mõõdikud. Kas see tuli komisjonis arutelude käigus jutuks?

11:08 Jaanus Marrandi
Kahtlemata tuli. See oli üsna oluline osa kogu sellest arutelust, et mis on "nähtava" ja "märgatavalt nähtava" vahe. Aga nagu ma ka ühele teisele küsimusele vastates välja tõin, on siin väga suur osa ikkagi väljakujuneval praktikal ja juhendmaterjalidel, mida on iseenesest koostöös kaupmeestega võimalik täpsustada. Ega seadused ei ole ainult karmid paragrahvid, seadused väljendavad ka väljakujunenud tavasid ja hoiakuid. Praegusel juhul näitavad need paragrahvid teatud suunda või hoiakut. Iga seaduskuulekas ettevõtja peaks vaatama oma kaupluse n-ö analüüsiva pilguga üle. Tõenäoliselt on võimalik seda teha ka koos kontrollivate ametnikega, kelle jaoks ei tohiks esimene asi olla karistamine. Nii et see kõik peaks selguma praktikas.

11:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Toomas Kivimägi.

11:09 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud ettekandja! Hea kolleegi Urmas Kruuse küsimusele vastates sa natukene madaldasid alkoholi tähendust ja osakaalu maapoodide müügikäivetes. See kas meeldib meile või mitte, aga maapoodide müügikäibes on alkoholi osakaal 15–25%, mistõttu olnuks igati mõistlik see 9. jaanuari kohtumine ära oodata, enne kui see seadus jõustada. Aga minu küsimus on ajendatud jalgpallurite murest. Nimelt, üks täiendav muudatus, mis selle seadusega kaasneb, on alkoholireklaami keelu pikendamine teles tunni aja võrra ehk praeguselt kella 21.00-lt 22.00-ni. Teadupärast armastavad paljud jalgpallisõbrad Champions League'i, mille üks peasponsor on Heineken. Nii et alati on selle ülekande alguses ka väike Heinekeni reklaam. Kas meil on oht Champions League'i mängude otseülekannetest ilma jääda?

11:10 Jaanus Marrandi
Ma olen aru saanud, et see eelnõu ei puuduta nimetatud juhtumeid, sh seda näidet, mis sa tõid. Need ülekanded on teistsuguse põhimõtte järgi tehtud, need ei ole siin koostatud saated. Ja ilmselt ei ole siis võimalik neid ülekandeid ka ära lõpetada või katkestada. Mina olen sellest asjast nii aru saanud.

11:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Ammas.

11:10 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja, äkki saaksite seda reklaamiasja ka teistpidi täpsustada? See piirangute loetelu on hästi pikk, aga tooge mõni positiivne näide. Selles mõttes positiivne, et mis on lubatud. Ma saan aru, et tootja kaubamärgi reklaam on lubatud. Ja kuidas on selle välireklaami mõistega? Hästi populaarsed on igasugused sildid baaride välisuste juures, vihmavarjud jms asjad. Kujutate ilmselt isegi ette: A. Le Coq, Viru Valge, mis iganes. Kas see läheb või ei lähe välireklaami alla?

11:11 Jaanus Marrandi
Ma arvan, et kui kaupluse juures on kirjas, et see on Viru Valge ostmise koht, siis ei ole see tõenäoliselt tavamõistes alkoholireklaam. See on seotud selle ettevõtte nimega. Aga ma oskan kohe tuua ka ühe väga lihtsa seaduses oleva lõike: alkoholireklaamis sisalduv teave peab olema esitatud tootekeskselt ja neutraalselt. See ongi peamine põhimõte ja serveering on lubatud. Põhimõtteliselt on nii, nagu ma siin ka kirjeldasin, et kui on mingisugune viskipudel ja selle kõrval on viskiklaas, siis see on lubatud. Küll aga ei ole lubatud turbalõhna peegeldavad, mingisugused tossavad Põhja-Šotimaa viskikojad jne, mille töö tulemusena jõutakse selle viski maitseomadusteni. Lühidalt öeldes peab alkoholireklaam olema neutraalne ja tootekeskne.

11:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

11:12 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te olete siin küsimustele vastates kolm või neli korda viidanud alkoholipoliitika rohelisele raamatule aastast 2014. Minu küsimus on, miks on see rohelisest raamatust lähtumine erakordselt selektiivne. Ma hindan seda nii. Näiteks on seal hinna- ja maksupoliitika küsimuses kirjas ka ühtlane aeglane aktsiisitõus, mis on programmeeritud 5% peale aastas, aga sellest ei ole üldse lähtutud. Kuna see lähtumine on olnud selektiivne, siis milline üldse on praegu selle rohelise raamatu staatus meie poliitikakujunduses?

11:13 Jaanus Marrandi
Mul oleks väga lihtne vastata, et seda küsimust komisjonis ei arutatud ja et aktsiisipoliitikat alkoholiseadus ega reklaamiseadus ei käsitle. Küll aga on alkoholi kättesaadavust, reklaami ja kõike seda tõepoolest rohelises raamatus käsitletud. Nii et see kokkulepitud poliitiline printsiip on igal juhul selle eelnõu baasalus. Ülejäänut, millest te oma küsimuses rääkisite, kahjuks komisjonis ei käsitletud.

11:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Urmas Kruuse.

11:13 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Ma olen nüüd natukene segaduses. Kaubanduses on käibel teatud struktuur ja üks osa käibest on alkohol, mis puudutab eriti maapoode. Võib hakatagi uskuma seda, et suurkaupmehed on saavutanud selle, mida nad on soovinud – et väikepoed läheksid kinni ja nende käive tõuseks. Aga mind hämmastab tegelikult see, kuidas te kirjeldasite väga isikupäraselt, mismoodi ei tohiks alkoholireklaam pakkuda elamust, ja siis rääkisite täiesti südamerahuga, kuidas enne jalgpallivõistlust võib rahvusvaheline õlletootja reklaamida elamust sportmängude, võitude ja emotsioonide abil. Ma arvan, et see tähendab järjekordset hoopi meie alkoholitootjatele, kes peavad oma tooteid reklaamima musta kasti taga. Kas see ei ole mitte kahepalgeline ja variserlik tegevus?

11:14 Jaanus Marrandi
Tegelikult tuleb teha vahet sponsorreklaamil ja lihtsalt alkoholireklaamil. Neil on vahe. Praegusel juhul on tegemist sponsorreklaamiga. Seda esiteks. Teiseks, ma ei saanud aru sinu küsimuse mõttest, kui sa rääkisid suurkaupluste eelistamisest maapoodidele. Nagu ma siin ühele teisele kolleegile vastates ütlesin, klassikalisel maapoel ei ole selle seaduse raames vaja üldse erilisi ümberpaigutusi ette võtta. Alkoholi võib müüa täpselt samamoodi nagu siiani, n-ö selja taga pakkuda – mingit vahet ei ole. Pigem tuleb astuda samme suurematel kauplustel, kus on piiramiseks ruumilised võimalused. Nii et vastupidi: väikestel poodidel midagi eriti teha ei tule.

11:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Barbi Pilvre!

11:15 Barbi Pilvre
Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Kõigepealt ütlen, et kuna alkoholikahjud Eestis on üüratud, siis on igati tervitatav, et alkoholipoliitika karmistub. Mu küsimus on, kas komisjonis arutati ka sellist reklaamiliiki nagu toote paigutus. See tähendab seda, et alkohol ja sellega seotud tooted on filmides või seriaalides olulisel kohal. Näiteks paar aastat tagasi uuriti Tallinna Ülikoolis ühe magistritöö käigus alkoholi tarbimise juhtumeid Eesti uuemates seepides. Neid on väga palju – luuakse mingi soodne õhkkond ja juuakse näiteks Saku õlut või maitstakse mingit Eesti viina. Kas see oli jutuks?

11:16 Jaanus Marrandi
Kahtlemata oli see jutuks – üsna põgusalt küll –, aga meil ei olnud kohapeal väga head reklaami asjatundjat. Seda, kustmaalt algab alkoholi- või mõne kaubamärgi reklaam mingisuguses teleseriaalis, on väga raske esile tuua. Ja küsimus on ka selles, millised on Eesti sarjad ja filmid ning millised on lääne

teleseriaalid, kus tegelikult näidatakse sageli samu kaupu, mis on ka meie kauplustes. Nii et see on üsna peenike kunst, mida me komisjonis siiski nii täpselt ei käsitlenud.

11:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Krista Aru, palun!

11:17 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Mina pöördun uuesti selle reklaamiteema juurde. Ma lugesin tõesti kõiki neid punkte, aga minu küsimus on ikkagi, kes hakkab kontrollima ja hindama, kogu seda reklaamipoolt jälgima selles mõttes, kas alkoholireklaam kujundab meeleolu või tekitab isu. Milline ametkond peaks hakkama seda jälgima?

11:17 Jaanus Marrandi
Eks needsamad ametkonnad, kes on seda ka seni teinud, sest alkoholireklaamil on teatud piirangud ju praegugi olemas. See puudutab neidsamu asutusi, kes näitavad alkoholireklaami teles või toovad selle kuuldavale raadios. Kõigepealt peavad need asutused ise enesekontrolli raames seda jälgima. Aga jah, alkoholireklaam on praegugi piiratud, nii et see on nendesamade asutuste ülesanne, kes on seda siiani teinud.

11:18 Aseesimees Enn Eesmaa
Jürgen Ligi.

11:18 Jürgen Ligi
Aitäh! Hea ettekandja! Me kaklesime eelmises valitsuses pikalt sellesama eelnõu üle. Jevgeni Ossinovski tuli eelnõuga, kus kõikmõeldavad piirangud olid hästi karmis vormis. Meie ei olnud sellega nõus. Öelge, kas praegune valitsus ja majanduskomisjon jõudsid samale järeldusele, et seadusse ei sobi mis iganes piiranguid kirjutada. Kuigi ühelt poolt karmistatakse alkoholipoliitikat, lõdvendatakse tegelikult esialgset plaani üsna tublisti.

11:18 Jaanus Marrandi
Poliitika on teatavasti kompromisside kunst. Eks soovitigi otsida sellist lahendust, mis oleks ühelt poolt võimalikult vastuvõetav laiale osaliste ringile ja teiselt poolt ikkagi täidaks seda eesmärki, mis oli sellele eelnõule püstitatud. Siin ei oska nagu rohkem midagi öelda. Eesmärkidest on siin üsna palju juttu olnud ja kindlasti aitab meid nendele sammukese lähemale ka selle eelnõu rakendamine. Nii et selliste meetmete karmus või leebus on alati kaalumise küsimus. Komisjon on koos algatajaga jõudnud nendele seisukohtadele, mis siin muudatusettepanekutes kajastuvad.

11:19 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Metsoja.

11:19 Andres Metsoja
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma puudutan ka korra veel seda reklaamiteemat. Ma nägin kunagi Grüne Wochel Baierimaa boksi peal ilusat reklaamplakatit – minu meelest ilusat. Seal pildi peal olid isa ja tütar, üks oli joonud õlut ja teine piima. Mõlemal oli suu ümber võru: ühel vahust, teisel piimast. Ma küsin, et kui maapoe või ka linnapoe omanik soovib sellist alkoholireklaami – meeleolu kujundajat, ma ei teagi, kuidas seda nimetada – oma poeukse ees avaliku reklaammaterjalina kasutada, siis kas ta tohib või ei tohi seda teha.

11:20 Jaanus Marrandi
Ei tohiks kasutada.

11:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe.

11:20 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea eestkõneleja! Hea ettekandja! Ma küsin kohaliku omavalitsuse võimaluse kohta piirata alkoholi tarbimist. Ma saan aru, et Tallinna linn on siin initsiatiivi näidanud ja loomulikult ta kohe selle piirangu ka kehtestab, kas ainult Bermuda kolmnurgas või kogu haldusterritooriumil. Ma küsin, mis saab aastavahetusest. See piirang on ju tegelikult Tallinna linna enda huvides: kell 11 tähistab enamik inimesi uue aasta vastuvõtmise ära ja kell 12 on kõik vait nagu sukad. Kas see ongi eesmärk? Kas komisjonis on ka sellele tähelepanu pööratud?

11:21 Jaanus Marrandi
Lugupeetud küsija on ise viibinud kõikidel samadel komisjoni koosolekutel, kus minagi. Niimoodi seda küsimust ei käsitletud. Samas ma saan aru sinu murest teatud kellaaegade ja oluliste kuupäevade pärast, mil laiemalt alkoholi tarbitakse. Sinu kui täiskarsklase puhul on see selgelt arusaadav mure. Aga inimeste elus vahel osa tähtpäevi natuke väljuvad seaduste kontrolli alt – ka see üks päev tuleb meil lihtsalt üle elada.

11:22 Aseesimees Enn Eesmaa
Jürgen Ligi.

11:22 Jürgen Ligi
Aitäh! Palun öelge, mis on selle eelnõu numbriline eesmärk! Rohelise raamatu numbriline siht on minu teada 8 liitrit ja mitte rohkem alkoholi elaniku kohta. Ma väidan, et see tuleb sel aastal täis. Eelmine aasta oli see väga napilt üle 8 liitri. Ilma mingite hüsteeriliste pingutusteta on see näitaja kogu aeg languses olnud. Ja mul on andmeid, et selle aasta prognoosi järgi tuleb see juba alla 8 liitri. Mind väga huvitab see prognoos. Öelge, kas te olete oma eesmärkide püstitamisel arutanud, milline on tegelik tarbimine ja mis on nüüd lõppeesmärk, kui 8 liitrit on täis. Tõenäoliselt ei saa see olla null, st alkoholikeeld. Mis ülesanne on praegu eelnõuga püstitatud?

11:23 Jaanus Marrandi
Siin eelnõu seletuskirjas ma ei pane ausalt öeldes tähele väga selget numbrilist eesmärki. Küll aga on see väga palju aruteludest läbi käinud. Komisjoni istungitel on ka just sedasama, sinu nimetatud eesmärki välja toodud, et alkoholi tarbimine jõuaks sellele tasemele, nagu on rohelises raamatus. See on jah 8 liitrit, kui mu mälu mind ei peta, aga püsivalt 8 liitrit. Nii et üheaastane sööst ei pruugi seda veel tingimata tähendada.

11:23 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Külliki Kübarsepp!

11:23 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Minu küsimus haakub nii viimase kui ka eespool küsitud küsimuse ja teie vastustega. Mind tõesti huvitab ka isiklikult, milline on selle eelnõu mõju tervisele, tervislikule käitumisele. Te ise vastasite nii, et seletuskirjas on kirjas, et see kujuneb praktika käigus. Mis on siis Riigikogu roll, kui ta peab vastu võtma eelnõusid, mille seletuskirjades on kirjas, et mõju avaldub praktika käigus? Kui tõsiseltvõetavad me sellisel juhul oleme?

11:24 Jaanus Marrandi
Oot-oot, ma ei ole rääkinud tervisele mõju avaldamisest praktika käigus. Ma olen siin küsimustele vastates rääkinud sellest, et praktika ja juhendmaterjalide koostamise käigus selgub, mida tähendab "märgatavalt nähtav" kauplustes, kui eraldatud alkohol seal on. "Märgatavalt nähtav" ja "nähtav" – ma olen rääkinud, et nende mõistete sisu kujuneb praktika käigus. Mingisugusest alkoholi tarbimise mõjust tervisele praktika käigus ei ole ma kordagi rääkinud. Tõsiasi on see, et kui alkoholireklaam on vähem pealetükkiv, kui alkohol on vähem kättesaadav ja muutuvad noorte alkoholi tarbimise harjumused, siis on sellel mõju ka tervisenäitajatele. Seda komisjonis küll ei arutatud, aga sügavama huvi korral soovitan tippida Google'isse sõnad "alkoholipoliitika roheline raamat" ja see läbi lugeda. Sealt on näha, missugused peaksid need eesmärgid olema.

11:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Terje Trei, palun!

11:25 Terje Trei
Ma tänan! Hea ettekandja! Kuulates neid vastuseid, saan ma aru, et nende kahe uue mõiste sisu, mis me tahame seadusse sisse kirjutada – "märgatavalt nähtav" ja "mõistlikult teostatav" –, ei ole praegu ka eelnõu esitajatele ja muudatusettepanekute tegijatele päris täpselt selge. Te just ütlesite, et see, milline saab olema mõistete sisu, selgineb praktika käigus. Kas ma saan õigesti aru, et me kõigepealt toome uue mõiste ja alles siis hakkame selgeks tegema, mis see tähendab?

11:26 Jaanus Marrandi
Ei, te ei saanud päris õigesti aru. Ma ütlesin ka eelmistele küsimustele vastates mitu korda, et komisjoni aruteludes peatuti väga pikalt mõistetel "nähtav" ja "märgatavalt nähtav". Ja tegelikult tõin ma oma algses ettekandes välja ka selle tingliku vahe, mis on "nähtava" ja "märgatavalt nähtava" vahel. Igaüks saab aru, et kui on termin "märgatavalt nähtav", siis see tähendab seda, et on võetud ette samme millegi nähtavuse piiramiseks ja eraldamiseks ülejäänud müügisaalist. Vaat see, kui suur vahe on "märgatavalt nähtava" ja "nähtava" vahel, kujuneb välja praktika käigus. Eriti puudutab see suuremaid kauplusi. Tinglik piir on jätkuvalt 450 ruutmeetrit, kui on tegemist suurema teenindussaaliga kauplustega.

11:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Henn Põlluaas.

11:27 Henn Põlluaas
Aitäh! On selge, et selle eelnõu algatajate, sotsiaaldemokraatide ideoloogiasse kuulub riigi ja rahva juhtimine keeldude ja käskude abil. Sellega alavääristatakse rahvast, tema otsustusvõimet ja vastupanuvõimet igasugustele kiusatustele – kõik tuleb rangelt seadustega paika panna, sest teie olete ju targemad kui rahvas. Aga ma tahan küsida, kas lugupeetud kõneleja langeb tõesti alkoholilõksu, kui ta näeb kuskil poes neid pudeleid. Kas te usute, et meil siin saalis ja kõikidel teistel inimestel siin riigis, kes mööduvad kuskil poes mõnest riiulist, käsi lihtsalt läheb ja võtab selle pudeli, ilma et inimesed ise suudaksid otsustada ja normaalselt käituda?

11:28 Jaanus Marrandi
Lugupeetud küsija, tänan teid selle hästi emotsionaalse küsimuse eest! Sellele on väga lihtne ja kerge vastata. Kõigepealt tuletan meelde, et selle eelnõu algatajad ei ole sotsiaaldemokraadid. Selle eelnõu algataja on koalitsioon, kuhu kuulub kolm erakonda. Seda esiteks. Teiseks, see eelnõu põhineb alkoholipoliitika rohelisel raamatul. See on viies või kuues kord, kui ma ütlen, et see on laiem strateegiline dokument, mis kujundab Eesti inimeste alkoholitarbimist. Selle väljatöötamisel on osalenud terve rida organisatsioone: tarbijakaitseorganisatsioonid, konjunktuuriinstituut, terviseorganisatsioonid, kaupmehed jne. Sotsiaalministeeriumis jõuti kolme aasta pikkuse perioodi jooksul konsensusele ja see on riiklik strateegiline dokument.
Me oleme väga sageli harjunud siin saalis rääkima seda, et arengukavad ja strateegiad ei maksa midagi, need jäävad riiulile tolmuma jne. Selle dokumendiga on teistmoodi. Laialdase arutelu tulemusena on astutud samme ja asutud neid eesmärke ellu viima. Seda alustas eelmine või üle-eelmine valitsus, tõenäoliselt juba üle-eelmine valitsus. Seda esiteks. Teiseks soovitan teil tutvuda selle eelnõu olemusega ja nende pikkade aruteludega, kas või stenogrammi vahendusel, kui see teema teid tõsiselt huvitab. Eesti inimest ei hinnata nii, st Eesti inimene ei ole nii nõrk, et võtab kohe riiulilt pudeli. Selline ta kindlasti ei ole. Küll aga on alkohoolikud niisugused inimesed, et kui nende nina ees on alkoholipudel, siis nad on valmis seda pudelit haarama. Just nimelt nende harjumustele tuginedes ongi teatud nähtavuse piirangud ette võetud. Ja need ei ole mitte mingisugused enda väljamõeldud meetmed, vaid need põhinevad ikkagi rahvusvahelisel praktikal, teiste arusaamadel. Samas peab tunnistama, et Eesti rahva hulgas on päris palju neid inimesi, kes kannatavad liigse alkoholi tarbimise ja probleemide all. See on tõsiasi, millele ei jäta ilmselt mõtlemata mitte ükski rahvuslikult mõtlev inimene.

11:31 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

11:31 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kolleeg Ligi juba juhtis tähelepanu, et rohelise raamatu üks mõõdikuid, 8 liitrit alkoholi inimese kohta, on täidetud. Ma tulen tagasi oma eelmise küsimuse juurde, et iga eelnõu peab panustama rahvastikukriisi lahendamisse. Ma küsin, et kui 8 liitrit on meil juba käes, siis milline peaks see eesmärk olema näiteks viie aasta pärast – mitu liitrit inimese kohta ja mitu last keskmiselt iga naise kohta. Ja veel täpsemalt: millised oleks need kaks arvu olnud eelnõu algse variandi järgi ja millised on need nüüd, n-ö lahjendatud variandi puhul, kui on tehtud ka 16 parandusettepanekut?

11:32 Jaanus Marrandi
Kõigepealt, mis puudutab selle eelnõu ja rohelise raamatu eesmärke, siis roheline raamat on laiem dokument. See on päris mahukas dokument ja ainukese eesmärgina ei ole sinna kirja pandud see, et absoluutse alkoholi tarbimine inimese kohta on 8 liitrit. Seal on palju rohkem eesmärke. See on päris selge, et alkohol ei ole kindlasti kaup, mis mõjuks hästi Eesti rahva tervisele ja jätkusuutlikkusele. Meil on kas või alkoholi tarbimise kultuuri ja hoiakute muutmisel veel pikk tee minna. Aga sellist seost, millest te siin rääkisite – kui palju alkoholi võiks olla inimese kohta ja kuidas see mõjub laste arvule –, ei ole rohelises raamatus välja toodud. Ja ka komisjonis seda nii ei arutatud.

11:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Urve Tiidus!

11:33 Urve Tiidus
Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selles eelnõus on küllalt palju avaralt tõlgendatavaid piiranguid alkoholi müümisele, reklaamimisele, turundamisele jne. Kõige elavam näide on see "märgatavalt nähtav". Kuidas te prognoosite, kui palju tööd tuleb juurde Tarbijakaitseametile, kes peab hakkama teostama järelevalvet nende tingimuste täitmise üle? Ja kuivõrd tulemuslik hakkab olema see töö nende määrangute tõlgendamisel?

11:33 Jaanus Marrandi
Kõigepealt sellest, et "märgatavalt nähtavuse" puhul on antud päris pikk üleminekuaeg: kui ma peast õigesti mäletan, siis jõustub see säte 2019. aasta 1. jaanuaril. Sinna on teatavasti veel üle aasta aega. Väga palju tööd on vaja teha Tarbijakaitseametil, kaubandusorganisatsioonidel ja võib-olla ka Sotsiaalministeeriumil, et mõistele "märgatavalt nähtav" arutelude käigus täpsem sisu anda. Mida rohkem tehakse eeltööd, seda vähem on Tarbijakaitseametil vaja tegeleda kontrolli ja järelevalvega. Kõik sõltub vastavate ametkondade tegevusest nende mõistete sisuga täitmisel.

11:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Külliki Kübarsepp, palun!

11:34 Külliki Kübarsepp
Hea aseesimees! Hea ettekandja! Mul on küsimus internetireklaami kontrolli kohta. Toon näiteks blogikeskkonnad. Näiteks WordPressi lehel tuleb üsna kontrollimatult ette bännereid. Seal kajastuvad nii alkoholi kui ka kummaliste ravimite reklaamid. Kuidas nende bännerite puhul reageeritakse? Ma olen aru saanud, et tavatarbijad ei oskagi neid kõiki välja lülitada. Kas neid hakatakse instrueerima? Kas Tarbijakaitseametil on lisavahendeid selleks, et internetiavarust kontrolli all hoida?

11:35 Jaanus Marrandi
Tänan küsimuse eest! Väga hea küsimus. Ka seda arutati tõepoolest komisjoni koosolekul, kuivõrd kontrollitav on sotsiaalmeedia. Algataja esindaja seisukohtadest lähtuvalt saab öelda, et mingi tähelepanujuhtimine on sotsiaalmeedias ikkagi võimalik. Näiteks saab kas või Facebooki

puhul juhtida tähelepanu sellele, et meie riigis kehtivad teatud seadused, ja ettevõte võtab siis ette ka vastavaid samme. Meie komisjoni koosolekul väideti nii, et on võimalik kontrolli saavutada, teatud ettekirjutusi teha ja loota, et neid täidetakse. Neid tuletatakse ka meelde.

11:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Heljo Pikhof!

11:36 Heljo Pikhof
Aitäh! Austatud ettekandja! Tahan ikkagi Henn Põlluaasa südametunnistusele koputada. Me peame mõtlema oma noortele ja Eesti rahva püsimisele. Ja kui vaadata kas või seda rohelist raamatut, mis on loodud Maailma Terviseorganisatsioonis vastuvõetud strateegia alusel, siis alustasime ju meiegi aastal 2002 teatud piirangutega, et tervisekahjusid vähendada. Näiteks kadus alkoholimüük kioskitest, 2008. aastal lõppes öine alkoholimüük, koolides ega lasteaedades ei või enam alkoholi tarvitada jne, jne. Aga kas komisjonis oli juttu ka muudest meetmetest, mis rohelises raamatus veel kirjas on? Kas on plaanis ka neid rakendada ja kui jah, siis millal? Alkoholipoliitika peab ju ikkagi järjepidev olema.

11:37 Jaanus Marrandi
Komisjonis arutati muidugi peamiselt neid rohelise raamatu teemasid, mis seostusid just selle eelnõuga. Aga kuivõrd siin on sellest rohelisest raamatust palju juttu olnud, siis ma toon välja, et kas või sellesama alkoholi kättesaadavuse üks osa on ju hind. Ka see on meie ühiskonnas teema, mille üle väga laialt diskuteeritakse: kui kõrged on aktsiisid, missugune on aktsiisipoliitika jne. Ka need on sammud, mis tulenevad sellest rohelisest raamatust. Kindlasti me leiame veel teisigi terviseedenduslikke meetmeid. Kui me vaatame kas või – tõsi, seda komisjoni istungil ei arutatud – summasid noorte huvitegevusele ja terviseedendusega seotud tulumaksuvabastust ettevõtjatele (spordiringid jne), siis kõik see on osa kokkulepitud poliitikast. Needki meetmed võib tinglikult lugeda selle rohelise raamatu alla kuuluvaks. Aga kordan, et komisjoni istungil seda ei arutatud.

11:38 Aseesimees Enn Eesmaa
Arno Sild.

11:38 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Me võtame tihti üle oma naabrite, eriti põhjamaade häid kogemusi. Teame, et Rootsis, Norras ja mujal on juba aastaid-aastaid praktiseeritud spetsialiseeritud alkoholikauplusi. Kas komisjonis oli sellel teemal juttu, et meil võiks ka – sellele ei saa muidugi nii äkki üle minna – hakata selle peale mõtlema, hakata seadusi ette valmistama, et suuremates asulates ja linnades spetsialiseeritud alkoholikauplustele üle minna? Toidupoodidest saaks siis üldse alkoholi välja viia ja kaubelda sellega spetsialiseeritud kauplustes.

11:39 Jaanus Marrandi
Aitäh küsimuse eest! Niisugusel kujul, nagu te selle siin esitasite, seda päris ei arutatud. Küll aga olid meie komisjoni aruteludes tõepoolest olemas viited Rootsi ja Soome alkoholipoliitikale. Siin üks kolleeg Reformierakonnast tuletas meelde, et veel eelmises valitsuses oli selle eelnõu karmim variant. Eks ta on nüüd arutelude käigus muutunud natukene leebemaks, kuivõrd selline on ühiskonna arusaam ja võimalus kokku leppida. See on ilmselt see põhjus. Mul on hea meel, et te EKRE esindajana toetate Soome- ja Rootsi-laadset alkoholipoliitikat. Eesti ühiskonnas ei olda ilmselt praegu veel nii pikaks sammuks valmis. See on see lihtne tõdemus, milleni jõuti ka komisjonis.

11:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Marika Tuus-Laul!

11:40 Marika Tuus-Laul

Aitäh, eesistuja! Hea ettekandja! Öelge palun, kuivõrd oli see küsimus komisjonis arutlusel sellest aspektist, kui oluline on alkohooliku jaoks see, kas kõnealune objekt on nähtav või märgatavalt nähtav. Või leiab ta selle pudeli üles ka kinnisilmi? Või on see kõik ikkagi suunatud pigem noorte hoiakute kujundamisele?

11:40 Jaanus Marrandi
Tegelikult tegi siiski algataja esindaja juttu ka sellest, et alkohoolikute puhul saab see spontaanne mõte, et võtaks ühe pudeli, ilmselgelt hoogu juurde, kui alkoholi väljapanek on väga selgelt nähtav. Selline oli algataja seisukoht. Teisalt on see muidugi ka noorte puhul tähtis. Aga ennekõike on nende puhul tähtis alkoholireklaam, mis on eriti lahjemate jookide puhul väga sageli olnud popp ja noortepärane. Sa oled justkui edumeelne noor, kui sa kuskil noorteüritusel mingit siidrit tarbid. Aga eks see alkoholi väiksem kättesaadavus on lõppkokkuvõttes ju kõigi ühiskonnaliikmete huvides: see ei peaks meil igal hetkel silma ees olema, kui me läheme poodi piima ja leiba ostma.

11:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Henn Põlluaas.

11:41 Henn Põlluaas
Aitäh! Kõigepealt suur tänu minu südametunnistusele koputamise eest, proua Heljo Pikhof! Aga seda ei maksa teha, sest olen üles kasvatanud enda lapsed ja kellelgi neist ei ole alkoholiga probleeme. Jään endiselt sellele seisukohale, et ühiskonda ei saa juhtida keeldude ja käskudega, pidades rahvast rumalaks ja ennast ilmeksimatuks. Aga minus tekitas küsimusi lugupeetud kõneleja väide, justkui sotsid ei olekski selle eelnõu taga. Ometigi tuli see ju juba eelmise valitsuse ajal täiesti otseselt Ossinovski ehk sotside taskust. Ja nüüd te väidate, et hoopistükkis koalitsioon on selle eelnõu taga. Te siis ilmselt häbenete iseenda tegusid.

11:42 Jaanus Marrandi
Ei, küsija saab siin väga valesti asjast aru. Ei ettekandja ega keegi teine ei häbene, ma olen lihtsalt täpne. Küsimus on selles, et kõnealune poliitiline põhimõte on koalitsioonilepingusse sisse kirjutatud. See poliitiline põhimõte oli ühel või teisel moel ka eelmise koalitsiooni lepingusse sisse kirjutatud. Teatavasti kirjutatakse koalitsioonilepinguid põhimõtetest lähtuvalt ja ilmselgelt ei olegi sel ajal teada, millise erakonna kanda jääb millise ministri positsioon. Otse loomulik on, et kui on kokku lepitud konsensuslikus poliitikas, siis viib seda ellu see valitsuse minister, selle erakonna minister, kes parasjagu vastavas ministeeriumis toimetab.
Tuletan veel kord meelde, et alkoholipoliitika rohelise raamatu koostamist alustati aastal 2011. Kui ma õigesti mäletan, siis oli tookord selle ministeeriumi eesotsas Reformierakonna praegune esimees ja natukene hiljem, kui see valmis sai, oli seal Reformierakonna eelmine esimees. Praegu viib selle eelnõu sisu ellu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees. Nii et väga selgelt on tegemist poliitikaga, millel on laiaulatuslik kandepõhi. Ja kui te seda eelnõu tähelepanelikumalt loete, siis siin ei ole niivõrd käsud ja keelud. Üks kord, üks keeld, üks käsk, üks riik – see on ühe teise ideoloogia põhimõte, mis on teile arusaadavam ja millest lähtuvalt te praegu ka küsisite. See eelnõu ei keela ega käsi, vaid suunab. Kui see keelaks ja käsiks, siis juhtuks nii, nagu oli Nõukogude Liidus, kui pulmalauas veeretati laua all tervisenapsi edasi-tagasi. Siis keelati alkohol ära, praegu niisugust olukorda ju ei ole. See eelnõu suunab küllaltki pehmelt, nii nagu siin on nentinud väga paljud küsijad, teistsugusele alkoholipoliitikale, mõttelaadile, et alkoholi tarbimine ei ole mõistlik, sellise eluviisi reklaamimine ei ole mõistlik. See on pehme suunamine, mitte keeld või käsk – nendest aktsentidest võiks aru saada.

11:45 Aseesimees Enn Eesmaa
Valdo Randpere.

11:45 Valdo Randpere
(Miski põriseb helisüsteemis.) Mina ei taha rääkida, kui siin nii põriseb.

11:45 Aseesimees Enn Eesmaa
Tuletab Ameerika Häält meelde küll jah.

11:45 Valdo Randpere
Tuletab jah. Ma katsun rääkida, kui te annate mulle pärast 12 sekundit juurde.

11:45 Aseesimees Enn Eesmaa
Annan.

11:45 Valdo Randpere
Mina mõtlen ka nende käskude ja keeldude üle. Ausalt öelda ei suuda ma siin sinuga sammu pidada, kui sa ütled, et see ei ole käsk, et alkoholireklaam peab sisaldama hoiatavat teksti või et alkoholireklaam on keelatud, ja siis on loetelu. Kui see on soovitus, siis pangegi nii seadusse kirja: kes tahab, järgib, kes ei taha, ei järgi. Selline pehme soovitus oleks mõistlikum. Aga tegelikult on mul küsimus muu kohta. Kõnealuse seaduseelnõu väljatöötamisel olid algsed plaanid päris hullud. Nüüd on päris palju rumalusi välja jäänud. See seaduseelnõu ei ole enam nii rumal, kui ta alguses oli, aga endiselt on siin ikkagi kuhjaga rumalusi. Kas teil komisjonis ei tekkinud kordagi seda mõtet, et jätaks selle eelnõu praegu üldse ära? Tegelikult on ta juba palju lahjemaks läinud, aga päris mõistlikuks ta ikka läinud ei ole. Kui me praegu seda eelnõu üldse edasi ei käsitle, siis äkki tuleb meil kunagi mõni parem mõte ja me saame elus edasi minna ka ilma selle seaduseta.

11:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud kolleeg Randpere, kui te kavatsete täna veel küsida, siis palun andke teada. Juhataja võtab siis vaheaja ja teeme teie mikrofoni korda, et te saaksite kvaliteetse mikrofoni abil küsida. Aga teie küsimusele saab ettekandja praegu kindlasti vastata. Palun!

11:46 Jaanus Marrandi
Tänan küsimuse eest! Ma tulen ikkagi tagasi selle juurde, et reklaamile on kehtestatud piirangud, siin ei ole mitte keelud ega käsud. Keeld on see, kui öeldakse, et alkoholireklaame on null, need on keelatud. Keeld on ka see, kui riigis alkoholi ei müüda, nii nagu on islamiriikides. Riigi ülesanne on juhtida poliitikat ja suunata teatud harjumustele. Seda see eelnõu ka teeb. Keelamise ja käskimisega on nii, et see muudaks tervet ühiskonda väga järsult – seda siin kindlasti ei ole. Ja arvata seda, et teatud sõltuvust tekitavate ainete puhul ei ole mõistlik kasutada mingisuguseid piiranguid või suunavat poliitikat, ei ole ka sihipärane. Küsimus oli, kas võiks selle eelnõu üldse menetlemata jätta. Mul on sellele väga lihtne vastus: ei, sellist arutelu komisjonis ei olnud.

11:48 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Inara Luigas!

11:48 Inara Luigas
Aitäh! Austatud ettekandja! Tegelikult paneb mind imestama kolleegide selline väide, et me ei tohiks justkui tegeleda keeldude ega käskudega. Kui vaadata seadusi üldplaanis, siis me võime ju konstateerida, et tegelikult iga seadus keelab teatud asju, sätestab teatud asju, reguleerib jne, jne. Nii et me teeme seda tööd iga päev, kogu aeg – see ongi meie ülesanne. See, kuidas me vormistame kõiki neid käske ja keeldusid, on juba teine asi. Minu küsimus kõikide nende käskude ja keeldude valguses on, kas ühiskonnas on ka neid gruppe, kes on väga heal arvamusel sellest, et sellised seaduseelnõud siia Riigikogusse tulevad. Näiteks sotsiaaltöötajad on väitnud, et see on väga tore, et keegi teeb esimese sammu alkoholipoliitika rangemaks muutmisel. Kas komisjonis oli ka sellest juttu: kas mõned ühiskonnagrupid on toonud positiivseid näiteid, et me liigume õiges suunas?

11:49 Jaanus Marrandi
Tänan küsimuse eest! Ma tõin ka oma ettekandes välja, et sellel avalikul istungil ei osalenud mitte ainult alkoholitootjad, -müüjad ja -pakkujad. Laua ümber oli ka palju tervist edendavate organisatsioonide ja karskusliikumise esindajaid, arstiteadusüliõpilasi jne, jne. Seal oli ikkagi terve spekter esindatud. Ja

tõepoolest oli arvamusi ka sinu väljatoodud suunalt ja ma ütleksin, et mitte vähe. Iseasi on see, et retoorilises plaanis ja diskussioonis on jäänud rohkem kõlama need näited, mis käivad teatud piirangute kohta. Neil on olnud suurem osakaal arutelu kajastamisel.

11:50 Aseesimees Enn Eesmaa
Tehnilistel põhjustel istekohta vahetanud Valdo Randpere esitab nüüd oma seisukoha. Palun, küsimus!

11:50 Valdo Randpere
Ma loodan, et mikker ei olnud katki mitte minu, vaid selle koha pärast. Tundub, et siin see töötab. Mul on lugupeetud Jaanus Marrandile selline küsimus. Mul on sellele eelnõule iseenesest veel üks etteheide. Ma jälgin päris regulaarselt ja tihedalt ka teiste riikide meediat, näiteks Rootsi oma. Minu jaoks on täiesti üllatav see, et tänapäeva Rootsis, mis on hästi restriktiivne riik, kus on alkoholi koha pealt hästi palju keeldusid ja käskusid, kus on riiklik monopol, Systembolaget jne, on reklaamiseadus alkoholi mõttes leebem kui see, mida meie tahame sisse viia. Rootsi televisioonis näeb juba praegu rohkem alkoholireklaami kui meil ja selle eelnõu järgi ei hakka me seda üldse nägema. Kas endal ei ole seda mõtet tekkinud, et võib-olla me läheme liiga uljaks kätte? Päris kuiva seadust ei ole ka mõtet siin Eestis kehtestama hakata. Meil ei ole ju tegelikult probleemi sellega, et alkoholi konsumeerimine ei väheneks. See väheneb päris kiiresti.

11:51 Jaanus Marrandi
Komisjonis ei käsitletud seda eelnõu niisuguse nurga alt, et Eestis oleks alkoholireklaam kuidagi pealetükkivam või rohkem piiratud kui näiteks Rootsis. Küll aga toodi ühes töögrupi arutelus välja, et näiteks Leedu lõpetab lähiajal alkoholireklaami näitamise üldse ära. Nii et meie lähiümbruse riikidest võib leida erinevaid arusaamu, sh alkoholi tarbimise piiramise osakaalu koha pealt. Kui Rootsi riik on valinud erikauplused, st kehtestanud väga karmi alkoholi kättesaadavuse piirangu, aga lubanud rohkem reklaame, siis Eesti piirab rohkem reklaame, aga alkoholi on kergem kätte saada kui Rootsis. Eri riikidel ongi erinev praktika, erinev tee. Aga ma arvan, et mõlema riigi eesmärk – ja kõigil tsiviliseeritud kultuurriikidel võiks ja peaks see eesmärk olema – on võidelda sõltuvust tekitavate harjumustega, mitte neid reklaamida ja propageerida. Selles mõttes on ju mõlemad riigid suhteliselt sama tee valinud.

11:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Marianne Mikko!

11:52 Marianne Mikko
Suur tänu! Ma kuulsin siin, nagu oleks Rootsi televisioonis üldiselt palju alkoholireklaame – see ei vasta loomulikult tõele. Tõele vastab aga see, et laupäeviti kell üks pannakse seal alkokauplused kinni ja need on nädalavahetusel suletud: sa ei saa alkoholi osta. Aga ma tahan küsida ka. Jaanus Marrandi, kui sa võtaksid ühe lausega kokku selle reklaami piiramise mõtte, siis mis on sinu jaoks isiklikult kõige tähtsam? Mis on see sõnum meie ühiskonnale?

11:53 Jaanus Marrandi
Sellest sõnumist on siin küsimustele vastates väga palju juttu olnud. See on ühiskonna hoiakute kujundamine selliselt, et alkoholi tarbimine ei ole *in.* See ei peaks olema popp ega noortepärane. See ei peaks olema osa meie elustiilist. Sellise ühiskondliku hoiaku kujundamine on tegelikult otsestest piirangutest tähtsam. Selline ühiskondlik hoiak on võib-olla kõige tähtsam asi üleüldse. Ja seda ei saa teistmoodi teha – selleks on vaja seadusandlikke suuniseid.
Ma tõin siin ka näite, et Eestis on tubaka tarbimises toimunud väga olulised muutused. Suitsetajate osakaal on oluliselt vähenenud ja ainult tänu sellele, et on võetud vastu seadusmuudatused, mis piiravad suitsetamist avalikes kohtades: toitlustusasutustes jne. Sama teed pidi tuleb meil minna ka alkoholi tarbimise puhul. Me oleme harjunud vaatama filme, kus suitsetatakse kodudes, aga tänapäeval ei suitsetata mitte üheski ametiasutuseski, kõik suitsetajad on kuskil tänaval. Ma mäletan, et näiteks siin selles majas ei olnud võimalik minna meeste WC-sse, ilma et sa ei oleks pidanud läbima suitsetajate ruumi, ehk sa pidid olema sundsuitsetaja. See oli küll näide teisest valdkonnast, aga me võiksime ka alkoholi tarbimise puhul liikuda selles suunas, et see ei oleks niivõrd suur osa meie ühiskonnaelus.

Samas on tõsiasi see, et teatud kommetega seotud alkoholi tarbimine jääb niikuinii mingil määral meie elu saatma.

11:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Urve Tiidus, palun!

11:55 Urve Tiidus
Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minul on Rootsiga suhteliselt neutraalsed suhted, aga ma tahan oma pinginaabri palvel esitada sellise seisukoha, et Rootsis on alkoholireklaam siiski kommertskanalites lubatud. Avalik-õiguslikus või riigikanalis, mis iganes seal on, on see tõepoolest keelatud. See oli Valdo Randpere täpsustus Marianne Mikko sõnavõtule. Aga minul on ka küsimus teile, lugupeetud ettekandja. Island on väga kiiresti saavutanud väga häid tulemusi alaealiste alkoholi tarbimise vähendamise suunas. Kas teile on see kogemus tuttav? Muuseas, seda tutvustati nendele inimestele, kes tegelevad kuritegevuse ennetamisega – väga huvitav programm, tasub tutvuda.

11:56 Jaanus Marrandi
Tänan! Mul on hea meel, et vähemalt 3% Riigikogu liikmetest tegeleb väga intensiivselt Rootsi alkoholipoliitikaga. Kui aga rääkida positiivsetest praktikatest, siis ma arvan, et kindlasti tuleb ja tasub õppida teiste riikide praktikast. Jah, ma olen ka kuulnud, et Islandil on väga häid näiteid tuua. Meil võib olla sarnane põhjamaine mentaliteet (nt külma ja pimeda aja mõju), nii et võib-olla tõesti on ka meil võimalik noorte alkoholist eemale viimisel samu meetmeid rakendada. Kui on häid mõtteid, siis on võimalik neid kindlasti ka järgmiste eelnõude menetluse käigus rakendada ja välja tuua. Ma usun, et ühiskond on selle eest ainult tänulik.

11:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Inara Luigas, palun!

11:57 Inara Luigas
See on ilmselt viimane küsimus. Ma tahan avaldada tänu Reformierakonnale ja eriti Urvele, kes kinnitas, et me võiksime võtta eeskuju teistest riikidest, kus alkoholipoliitika on hästi toiminud. Nii et aitäh!

11:57 Jaanus Marrandi
Ma olen siin mitu korda rõhutanud, et see on ju tegelikult laiaulatuslikult kokku lepitud poliitika – see alkoholipoliitika suund, kuhu me praegu liigume. Selle väljatöötamisel on peaaegu kõik fraktsioonid oma sõna öelnud ja tõenäoliselt sellega ka nõus olnud. Vaid kaks väiksemat fraktsiooni ei ole selle poliitika väljatöötamisel otseselt osalenud ega täitevvõimu vastutust kandnud. Nii et see on meie kõigi ühine poliitika ja see peabki niisugune olema.

11:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised eelnõu sätete aruteluks. Palun, Heljo Pikhof! Palun, kaheksa minutit!

11:58 Heljo Pikhof
Austatud juhataja! Head mõttekaaslased! Eesti kuulub alkoholi tarbimise poolest Euroopa keskmiste hulka, kuid alkoholist tingitud kahju on keskmisest oluliselt suurem. Hinnanguliselt on tööealiste meeste seas sõltlasi *ca* 11%. 28% tööealiste meeste ja 12% tööealiste naise surmadest põhjustab alkohol. Eesti riik on koos 192 riigiga Maailma Terviseorganisatsioonis vastu võtnud globaalse strateegia alkoholi liigtarvitamise vähendamiseks. Me oleme tunnistanud selles strateegias kirjas olevat printsiipi, et alkoholipoliitika peab olema järjepidev ja sektoriülene. Omaenda alkoholipoliitika dokumendis ehk rohelises raamatus oleme kajastanud kõiki kümmet valdkonda, milles tuleb tegutseda, et alkoholist põhjustatud kahju vähendada.
Mitmes vallas oleme edu saavutanud. Meil on iga-aastased kampaaniad teadlikkuse tõstmiseks, me juurutame järjekindlalt alkoholi liigtarvitamise varast avastamist ja nõustamist tervishoiu esmatasandil. Alates 2015. aastast on meil ka uus ravijuhend alkoholi tarvitamise häire raviks ning me rakendame

programmi "Kainem ja tervem Eesti", mille raames investeeritakse 10 miljonit eurot sõltuvusravi kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamiseks. Me oleme suurendanud alkoholiaktsiise ja trahve joobes sooritatud väärtegude eest.
Kahes alkoholipoliitika valdkonnas valitses mõnda aega vaikus: need on reklaam ja alkoholi kättesaadavus. Täna on Riigikogu menetluses eelnõu, millega karmistatakse oluliselt nõudeid alkoholireklaamile, muutes need reklaamid vähem atraktiivseks. Eestis piiratakse alkoholi tarbimist ja püütakse sellest põhjustatud kahju vähendada järjepideva alkoholiaktsiisi tõstmisega. Alkoholiaktsiis on tõusnud järjepidevalt alates 2008. aastast, alatest 2012. aastast on tõus olnud iga-aastane. 2002. aastal lõppes alkoholi müük kioskitest, 2008. aastal keelati üle Eesti öine alkoholimüük jaekauplustes. Keelatud on alaealiste alkoholitarbimine ja neile alkoholi müümine. Noorte endi ja lastevanemate teadlikkust tõstetakse erinevate ettevõtmiste abil, nagu teavituskampaania "Tark vanem" ja programm "Imelised aastad". 2008. aastal jõustus reklaamiseadus, mis kehtestas piirangud alkoholireklaami sisule ja alkoholi eksponeerimise võimalustele. Alates 2009. aastast on süstemaatiliselt korraldatud teavituskampaaniaid riskitarbimise vähendamiseks, joobes juhtimise ja purjuspäi vette mineku ärahoidmiseks.
Seniste sammude mõju tõestavad järgmised andmed. Kui 2008. aastal tarbiti peaaegu 15 liitrit puhast alkoholi elaniku kohta, siis nüüd on see arv kolmandiku võrra väiksem. Ka mõne üksiku sammu mõju saab andmetega ilmestada. Näiteks haigekassa andmetel vajas 2002. aasta augustis vältimatut abi 48 206 inimest, ent sama aasta septembris, kui Eestis keelati alkoholimüük kioskites, raviti vältimatu abi korras 2737 inimest vähem. Samuti on Eestis täheldatud kahju vähenemist tänu alkoholimüügi ajalisele piiramisele. 2007. aastal, kui Tallinna linn piiras öist alkoholi jaemüüki kauplustes, vähenesid avalikus kohas napsitamisega seotud korrarikkumised viiendiku võrra ning alaealiste alkoholitarbimisega seotud korrarikkumised poole võrra. Üleriigilise öise alkoholimüügi keelu kehtestamisel 2008. aastal vähenesid üle Eesti alaealiste alkoholitarbimisega seotud korrarikkumised.
Käesoleva eelnõuga vähendatakse alkoholi tarbima kallutavate mõjurite toimet just haavatavamatele gruppidele – alaealised, noored, lastega pered, alkoholisõltuvuse või alkoholitarvitamise häiretega inimesed –, kelle napsitamisega kaasnevad keskmisest suuremad kahjud. Muudatuste olulisem oodatav mõju puudutab alaealisi. Alkoholi tarbimine on vanuserühmas 10–24 eluaastat kõige olulisem alkoholismi väljakujunemise riskitegur. Teismelisena regulaarset napsitamist alustanud inimestel on suurem risk nii tervist ohustavaks riskikäitumiseks täiskasvanuna kui ka alkohoolsete jookide kuritarvitamiseks. Alkohol on otseselt seotud noorukite surma põhjustanud kolme enam levinud põhjusega: liiklusõnnetused, tahtmatud vigastused ja tapmised.
Alkoholireklaami mõju lastele ja noortele on teadusuuringutega hästi tõestatud. Näidatud on reklaami mõju noorte väärtushinnangutele ja seeläbi ka hilisemale tarbimisele täiskasvanueas. Eelnõuga muudetakse reklaamiseadust selliselt, et alkoholireklaamides on lubatud esitada üksnes neutraalset teavet toote põhiliste omaduste kohta. Eesmärk on vähendada alkoholireklaami mõju ühiskonnas levinud väärtushinnangute ja sotsiaalsete normide kujunemisel eriti alaealiste hulgas. Eelnõuga karmistatakse jaemüüja kohustust alkoholi müües ostja vanus kindlaks teha ning täiendatakse asjaomase riikliku järelevalve võimalusi. Et alaealistel oleks raskem alkoholi kätte saada, võimaldatakse politseil rakendada kontrolltehinguid.
Küsitlusuuringute järgi on noorte arvates keelust hoolimata alkoholi kerge kätte saada. Nagu juba viidatud, näitavad Tervise Arengu Instituudi tehtud testostlemise abil teostatud uuringud, et enamikul juhtudel müüjad ei küsi noortelt alkohoolsete jookide müügil dokumenti. Sama tõestasid Tartus ajakirjandusliku eksperimendi käigus alaealiste tehtud ostud 2015. aasta sügisel. Alaealisele müüs alkoholi üheksa poodi 14-st. Muudatuse jõustumisel tekib müüjatel kohustus teha ostja vanus kindlaks isikut tõendava dokumendi alusel, välja arvatud muidugi juhul, kui ostja on ilmselgelt täisealine või müüjale teada. Me teame, et selle eelnõu vastu on väga tugevad majandusjõud. Loodame siiski, et parlamendiliikmed peavad silmas just laste ja noorte huve ning kogu rahva tervist, mis kaugemas perspektiivis on ka majanduslikus mõttes kasulik. Aitäh!

12:05 Aseesimees Hanno Pevkur
Aitäh! Järgmisena palun kõnetooli Toomas Kivimägi!

12:05 Toomas Kivimägi
Väga lugupeetud täiskarsklasest istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Parafraseerides klassikut, võiks öelda, et kui Vabariigi Valitsus alkoeelnõuga Riigikokku jõudis, oli alkoholi tarbimine juba

vähenenud. Tõepoolest, siin saalis on tegelikult korduvalt viidatud, et see ei ole mingisugune ühe aasta jooksul tehtud hüpe, vaid pigem tendents. Kui aastal 2014 tarbiti Eestis keskmiselt 9,3 liitrit absoluutset alkoholi elaniku kohta, siis aasta hiljem oli see näitaja 8,7 ja aastal 2016 juba 8,3 liitrit. Nagu kolleeg Jürgen Ligi juba viitas, tõenäoliselt jõuame sel aastal 8 liitrini või natukene alla selle ehk tegelikult näitajani, millest korduvalt on juttu olnud. On ju keskmiselt 8 liitrit absoluutset alkoholi elaniku kohta rohelises raamatus seatud eesmärk. Siit tulenevalt võib teha järelduse, et rapsimiseks mingit põhjust ei ole.
Või ka teine fakt. Kui vaadata avalikku arvamust – Postimees ja BNS on teinud avaliku arvamuse uuringu –, siis näeme, et tervelt 51,4% Eesti elanikkonnast pooldab alkoholipoliitika samaks jätmist ja vaid 33,5% küsitletutest pooldab alkoholipoliitika karmistamist.
Ma olen kaugel seisukohast, et alkohol ei ole probleem. Jah, teatud inimeste jaoks on. Selles mõttes on terve rida selle eelnõu sätteid igati teretulnud. Näiteks elustiilireklaami ja lahja alkoholi välireklaami keelamine on igati mõistlik. On ka terve rida teisi meetmeid, mille kohta tuleb öelda, et need on igati õnnestunud. Samas me oleme seda meelt, et põhitähelepanu peaks alkoholipoliitikas olema alaealistel, salakaubaveol ja nüüd tuleb siia lisada ka Lätiga seotud probleemid. Need on kolm sellist komponenti, millele tuleks alkoholipoliitikas enim tähelepanu pöörata. Samas ma jagan tõepoolest EKRE väärtushinnanguid selles mõttes, et me ei tohiks täiskasvanud inimestelt ära võtta õigust ise otsustada oma tegevuste ja oma vabaduste üle.
Mul on loomulikult hea meel, et see eelnõu on majanduskomisjonis saanud hoopis teise näo võrreldes sellega, mis Vabariigi Valitsus 6. veebruaril esitas. Küsimuse peale, kas see on sotsiaaldemokraatide eelnõu, tuli vastus, et see on koalitsiooni eelnõu. Mina ütleksin pigem, et see on tegelikult lugupeetud minister Jevgeni Ossinovski eelnõu.
Kõige suurem vastuolu, mis kõige rohkem vaidlusi tekitas, oli alkoholi nähtavuse teema. Kui algses eelnõus oli säte, et alkoholi väljapanek ei tohi olla nähtav müügisaalis ja kauplustes, millel müügipinda üle 450 ruutmeetri, siis nüüd on tehtud samm leevendamise suunas. Eelnõus on nüüd formuleering "ei tohi olla märgatavalt nähtav". Selle tulemusena ei ole investeering, mis ettevõtjad tegema peavad, enam mitte 10 miljonit, mida nõudnuks algse eelnõu reeglite täitmine. See summa on kindlasti oluliselt väiksem.
Samas mind väga häirib selle eelnõu mõne sätte ülim ebamäärasus. Mida tähendab "märgatavalt nähtav"? Ma arvan, et kui me laseksime 101 Riigikogu liikmel kirjutada essee sellest, kuidas nad saavad aru sõnapaarist "märgatavalt nähtav", siis kindlasti saaksime lugeda 101 erinevast arusaamast. Selline ei tohi õigusloome olla. Õigusloome ei tohi olla selline, et me täna tõstame käe ja kiidame selle eelnõu heaks ja pärast hakkame selgitama, mida me tegelikult mõiste "märgatavalt nähtav" all tegelikult silmas pidasime. See on see, mis mind enim häirib.
Palun kolm minutit lisaaega!

12:10 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun, kolm minutit lisaaega!

12:10 Toomas Kivimägi

See on väga positiivne, et me oleme nähtavuse piiramisega veidi leebemaks läinud. On positiivne, et arved ei hakka olema 10 miljonit eurot. Ka see on ilmselge ülepingutus, just nagu see oleks võluvits, millega me alkoholi tarbimist Eestis kõvasti vähendame. Pole ju mitte ühtegi mõjuanalüüsi, mis näitaks, kui palju alkoholi tarbimine selle meetme rakendamise tulemusena väheneb. Mitte ühtegi! Ma arvan, et pigem on kandnud vilja senised meetmed, millele ma juba viitasin.
Eelkõneleja mainis ka alkoholiaktsiisi poliitikat. Tõepoolest, see on üks vahend alkoholi tarbimise vähendamiseks, ent teatud piirini. Ma väidan, et alkoholi aktsiisimäärade ülemäärase tõstmisega me oleme rahvale ja riigile karuteene teinud. Vaatamata sellele, et aktsiisimäär on tõusnud, on maksulaekumine alkoholiaktsiisist väiksem kui aasta tagasi samal ajal – kui võrrelda teatud kuid. Kui valitsuskoalitsioon tahab öelda, et väiksem laekumine ongi selle tõttu, et inimesed on hakanud kõrgema aktsiisi tõttu vähem tarbima, siis tõepoolest võiks käia mõnel nädalalõpul Lätis ja vaadata, mis seal tegelikult toimub. Inimesed ostavad massiliselt ja kui keegi juba Lätti sõidab, siis ta ei osta paar pudelit, ta ostab ikkagi kastide kaupa. See tähendab seda, et *summa summarum* me oleme teinud enesele karuteene: inimesed ei tarbi vähem ja lisaks jääb maksutulu Eesti riigi eelarvesse tulemata, raha läheb Läti riigi eelarvesse. Selles mõttes on see täiesti arusaamatu aktsiisipoliitika. Sellele peaks tingimata

tähelepanu pöörama, ei maksa selle "märgatavalt nähtava" keelamise kui võluvitsa peale loota.
Ja ainult üks repliik veel – aega napib. Oli täiesti arusaamatu, miks oli algses eelnõus säte, millega taheti samamoodi piirata ka lennujaamades alkoholi müüki. Mitte kuskil mujal maailmas minu teada seda ei ole. Norra on väga konservatiivse alkoholipoliitikaga riik. Oslo Gardermoeni lennujaamas on kõik kaubad koos. See ei ole vähetähtis majanduslik argument. Ka Tallinna lennujaama tulust moodustab mittelennundustulu 61%, sh on ilmselt ka alkokaupluste ja muude kaupluste renditasu. Me ei tohi seda alahinnata. Kui me tõmbame sinna piiri ette, siis see kajastub õige ruttu meie lennujaamatasudes, kui me tahame kuskile lennata. Ei tohi ülepeakaela selliseid muudatusi teha.
Lõpetuseks tahan siiski positiivse noodiga lõpetada. On igati mõistlik, et selle nähtavuse piiramise osas on üleminekuaega antud mitte aasta, nagu Jaanus Marrandi ütles, vaid poolteist aastat. Nõue, et alkohol ei tohi märgatavalt nähtav olla, rakendub 1. juunist 2019. Samas soovis kaupmeeste liit kolmeaastast üleminekuaega, et nii oleks mõistlik seda teha. Veel kord: alkoholi tarbimise piiramine noorte hulgas, salakaubavedu ja Läti on need teemad, millele tuleks rõhk asetada. Panna ettevõtjatele kohustusi, teadmata, kui suur on nende positiivne mõju alkoholitarbimisele, ei ole mõistlik. Aitäh!

12:13 Aseesimees Hanno Pevkur

Järgmisena Erki Savisaar, palun! Ka kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

12:13 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Me komisjonis arutlesime väga pikalt selle eelnõu üle. Ma ei hakka siin praegu käsitlema seda nn märgatava nähtavuse ja elustiili teemat – sellest võiks tõesti lõputult rääkida. Küll oli üsna oluline teema teatud arvul ruutmeetritel põhinev piirang, mis läks lõpuks kompromissina eelnõust välja. Ja välja läks see seetõttu, et leiti sõnastus, mille puhul seda tehnilist normi ruutmeetrites ei ole, aga sisse jäi selline väheke umbmäärasem, kuid sama mõtet kandev sõnastus. Ja selle sõnastuseni jõudmisel me käisime komisjonis läbi mitu konkreetset stsenaariumi. Kõigile majanduskomisjoni liikmetele on ju selge, et väikestele maapoodidele ei tohi selle seadusega esitada mingisuguseid ülemääraseid nõudeid, mis võiks neid kuidagi rohkem ohustada, kui nad seda praegu on. Lisaks sellele on kaupmeeste liit koostöös Tarbijakaitseametiga nõus kokku panema parima praktika käsiraamatu, kuidas erinevates poodides võiks alkoholi müüa.
Nüüd konkreetsed stsenaariumid. Üks konkreetne stsenaarium oli see, kus alkoholi müüakse leti taga. Leidsime ühiselt, et selline müügiviis on kõige parem. See piirab kõige enam emotsioonioste, kuna konkreetset alkoholi tuleb küsida. Selline müük käib niimoodi, et alkoholipudelid on müüja selja taga letil. Teiseks olid meil jutuks külmkapid. Arutasime, et kui meil on üldiselt poodides kuskil seina ääres külmkapid, mis on õlut, siidrit või mingit muud lahjat alkoholi täis, siis kas need võivad ka väikses poes olla. Me jõudsime arusaamani, et võivad küll olla. Need uksed võivad olla läbipaistvad, aga parem oleks, kui need ei oleks läbipaistvad, vaid sellised neutraalsed. Samas jõudsime järeldusele, et ei ole ka suurt probleemi, kui uksed läbi paistavad, aga samas külmkapis ei tohi alkohoolsete jookide kõrval olla limonaadi ja muid mittealkohoolseid jooke.
Kolmas teema oli, kas sellises väikses poes võib näiteks euroalusega tõsta õlled kusagile poenurka või kui nurgas ei ole ruumi, siis poe keskele. Me leidsime, et kui poes teisiti paigutada ei saa, siis on see täiesti mõistlik. Poes peab olema piisav kogus jooke müügil, et terve päev kliente teenindada, et ei peaks ühe müüjaga poodi vahepeal kinni panema, selleks et kaupa juurde tuua. Lõpuks jõudsime ka selleni, et kui poes on piisava müügivaru hoidmiseks vaja kasutada kõiki neid kolme meetodit korraga, siis ka see on okei. Nii et minu hinnangul see sõnastus kaitseb hästi pisikesi maapoode ja nad ei pea mitte mingisuguseid ümberkorraldusi tegema.
Mis puudutab suuremaid poode, siis sõna "märgatav" on nähtavuse puhul äärmiselt oluline. Me saime aru, et kui seda sõna seal ei ole, siis see tähendab, et alale, kus alkoholi müüakse, tuleks uks ette teha. Sõna "märgatav" tähendab seda, et see piiritletud ala ei pea olema uksega ala. See võib olla avatud ligipääsuga ala, nagu näiteks on Tallinna Prismades, kus on küll tehtud mingisugused seinad alkoholialale ümber, aga seina sees on suured avad, kust saab sisse ja välja ja kust natukene on alkoholipudeleid ka näha. Selline lahendus on okei. Seinte teemat aga ei ole eelnõus kunagi olnud. Kogu aeg on räägitud nähtavuse piiramisest ja meie arusaam on, et nähtavust võib piirata ka riiulitega. Kui panna riiulid niimoodi risti, et kõik vahed ei ole korraga näha, siis on nähtavust piisavalt piiratud. Nii et jutt, et ümberkorraldus maksab miljoneid, ei ole õige. See lihtsalt tähendab ühe või paari leti risti keeramist ja see ei vaja mitte mingisugust täiendavat investeeringut.

Kui me nüüd jõuame alkoholi tarbimiseni ühiskonnas, siis meetodeid, kuidas seda protsenti arvutada, on väga erinevaid. Tõesti, üks saadud näitaja on 8 liitri kandis, aga arvestatud on kogu elanikkonda, ka imikuid ja muid lapsi, kes ei tarbi alkoholi. Kui me arvestame vaid täiskasvanuid, kes reaalselt alkoholi tarbivad, siis WHO andmetel on see protsent 9,9 ja meil on 8%-ni veel väga pikk maa. Ka ei ole arvestatud seda alkoholi, mis meil läheb ekspordiks, tegu on puhtalt Eesti inimeste tarbimisega.
Kokku võttes ma leian, et see seaduseelnõu pakub mitmeid lisameetmeid selleks, et alkoholi tarbimine väheneks, ja on üldkokkuvõttes mõistlik kompromiss, mis arvestab eri huvirühmadest komisjoni lauale jõudnud ettepanekuid. Aitäh!

12:19 Aseesimees Hanno Pevkur
Aitäh! Järgmisena palun Urmas Kruuse!

12:19 Urmas Kruuse
Austatud istungi juhataja! Väga auväärsed Riigikogu liikmed! Alati, kui me midagi teeme, me peame enda käest küsima, mis on eesmärk. Ühelt poolt justkui kõik ühtemoodi saavad aru, et praegu me räägime siin saalis sellest, et üldine alkoholi tarbimine riigis peaks vähenema. Üks arusaam on ja seda kinnitavad ka eksperdihinnangud, et reklaamis peitub jõud, et reklaam on see kurja juur, mis meid alkoholi ligi meelitab. Mulle jäi aga arusaamatuks siin puldis esinenud auväärt Marrandi jutt, mis puudutas erisust sponsorreklaami ning meeleolu- ja tavalise tootereklaami vahel. Miks ühele reklaamile on selles valguses lubatud selgelt suurem väljund? Ma olen sada protsenti veendunud, et kui noored vaatavad oma tippsportlastest iidoleid ja sinna ette näidatakse Heinekeni õlle reklaami, siis selle mõju ei ole kindlasti väiksem kui ühe elamusreklaami mõju. Iseasi, kas need mõlemad on mõistlik ära keelata – see on teine küsimus, aga ma tõesti ei saa aru, et ühest tehakse Koljat ja teisest ingel.
Kui uurida asja ekspertide käest, siis nad väidavad, et sellise reklaamipiiranguga, nagu praegu Eesti tootjatele on peale pandud, kaob reklaam televisioonist ja kaovad televisioonist reklaamirahad. Muidugi võiks justkui öelda, et meid majandus ei huvita ja võib-olla majandusmeeste surve on alkoholimaailmas eriti suur. Kuid ma enda arvates ei kuulnud kordagi selles arutelus öeldavat, kuidas me suurendame vastupidise reklaami mahtu. Kui alkoholireklaam keelatakse, kuidas asendada see tervisliku eluviisi, tervislike toodete reklaamiga?
Tegelikult ongi eriti kummaline, et me nagu ei soovigi majanduslikult mõelda. Ma käin välja hüpoteesi, et kui me oleksime ära keelanud poole alkoholi reklaami mahust, siis teise poolena oleks võinud lepingu alusel ette näha reklaami, mis propageerib tervislikku eluviisi, erinevaid huvitegevuse võimalusi. Reklaam võiks olla tasakaalus. Aga praegu me lihtsalt tõstame telekanalitest selle raha välja ja arvame, et mõjutame sellega alkoholi tarbimist. Mis puutub noortesse, siis ma ei tea küll täpselt, aga minu arust statistika räägib sellest, et televisioonist teatud informatsiooni saamine on noortele primaarne. See ei ole primaarne! Nende informatsioon tuleb hoopis mujalt, see tuleb internetist või kust iganes.
Ühestki ettekandest ei jäänud praegu kõrva, mis on alkoholi alternatiiv ja kas rahva tervise mõttes on kõik tasakaalus. Jah, tõepoolest, alkoholi alternatiiv võiks olla huvitegevus, aga tegelikult me teame, et selleks on ka mõnuained, nii keemilised kui looduslikud. Ja see on teema, mis ei kajastu siin absoluutselt.
Minu arvates ei peaks koalitsioon häbenema, kui ta tahaks teha karmi alkoholipoliitikat. Aga nagu me nüüd kuuleme, karmist alkoholipoliitikast ei ole midagi järele jäänud. Kogu aeg vabandati välja, et rohelist raamatut on keegi teine juba hakanud välja töötama, et meie justkui ei olegi selle taga. Samas on kindel, et roheline raamat oma olemuselt lõi baasi, aga konkreetsed otsused võtab ikkagi vastu üks või teine valitsus või Riigikogu.
Ma palun kolm minutit juurde!

12:23 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun! Kolm minutit juurde, kokku kaheksa minutit.

12:23 Urmas Kruuse
Nüüd keelamispoliitikast. Siin on kõlanud eesmärk, et me soovime alkoholi kättesaadavust vähendada. Üks abinõu on see, et me ei tee seda nähtavaks ja muudame müügikohti füüsiliselt. Samas on siin saalis kõlanud ka mõte, et iga maapood ei peagi alkoholi müüma – kellel seda vaja on. Ei arvestata, et on ka palju teisi kaupu, mida inimesed tahavad maapoest osta.

Tegelikult on läinud nii, et alkohol on praegu aetava poliitikaga toodud inimesele lähemale kui kunagi varem. No võib-olla nõukogude aja lõpus oli ka samasugune seis. Inimesed on hakanud pudeleid koju varuma. See puudutab muidugi just Lõuna-Eestit, kust pole kauge Lätti sõita. Ja kui te olete seda märganud, siis te olete märganud veel ühte asja: need ostjad pole enam sugugi Valga kandist ja mujalt piiri äärest, see tendents haarab järjest rohkem ka Kesk-Eestit. Seega aktsiisipoliitika mõju läheb suuremaks. Te ju kõik saate aru, et kui teil on kodus alkoholivaru, siis ei ole midagi lihtsamat kui minna diivani pealt kapi juurde või keldrisse ja võtta pudel kaasa. Ja kui keegi väidab, et see poliitika mõjub tervislikult ükskõik millisele Eesti inimesele, siis see on lihtsalt jabur jutt ja seda ei saa absoluutselt uskuda.
Ma olen veendunud, et kui pool sellest rahast, mis sõna otseses mõttes on Lätti saadetud, oleks kasutatud positiivseks propagandaks, olnuks pikas perspektiivis saadav efekt praeguse poliitika omast sada korda suurem. Inaragi viitas huvitegevusele ja muudele mõistlikele tegevustele. Mõned inimesed on muuseas öelnud, et üsna imelik on vaadata, kuidas minister räägib siin puldis hoogsalt alkoholi- ja tubakapoliitikast. Härra Marrandi väga kenasti ütles, et vaadake, kui hästi meil tubakaga on läinud – meetmetel on suur mõju olnud. Paraku tuleb tunnistada, et mõnele ministrile ei ole küll mitte mingit mõju olnud, mõni suitsetab ka avalikus kohas. Ja siis te tulete lihtrahvale rääkima, et saate ju aru, meie siin tahame, et te oma tervise eest hoolitsete! Me teeme käske-keelde, aga ministrid kõnnivad linnas avalikus ruumis, plärud suus!
Palju õnne, koalitsioon! Mis jama see on?! See on ju naeruväärne! Vanasti nimetati seda variserlikkuseks või kahepalgelisuseks – mida iganes.
Ma ei ole siin puldis, et öelda: teeme rahvasporti ja joome veel rohkem! Aga võtame kas või needsamad seatud eesmärgid. Nagu kolleeg Savisaar ütles, tegelikult on see näitaja keskmiselt 10 liitrit elaniku kohta. Auväärt Marrandi ütleb, et see näitaja on 8 liitrit. Tegelikult me oleme teatud taseme saavutanud ja ma väidan, et selle taga on pidev töö hoiakute kujundamisel. Me ei tohi seda tehes langetada ebamõistlikke otsuseid ja siis püüda näidata, justkui oleks nende ebamõistlike otsustega midagi saavutatud. Mina arvan, et see hullumeelne otsus ei mõju nii, et inimesed muutuvad targemaks ja hakkavad vähem alkoholi tarbima. Siin puudub selline seos, nagu ettepanijad loodavad.
Ma arvan, et me ei tohi mitte kunagi eesmärke seades unustada arvestamast, kas üks või teine meede on tõhus või mitte. Käsitlegem alati ka mõistlikke alternatiive! Kui me keerame vindi üle, nagu me oleme teinud aktsiisidega, siis me saavutame selle, et rohelise raamatu eesmärk muutub naeruväärseks. Aitäh!

12:27 Aseesimees Hanno Pevkur

Jaanus Marrandi soovib öelda vastureplliigi Urmas Kruusele. Palun!

12:27 Jaanus Marrandi

Tänan! Kuna mu nime nimetati, siis kasutaksin õiguse vastureplliigile ära. Kõigepealt ma täpsustan, et rahvusvaheliste spordivõistluste puhul ei ole tegemist muu asjaoluga kui sellega, et rahvusvahelist ülekannet ei ole võimalik takistada ja nii ongi sponsorreklaamid seal lubatud. Mis aga puutub statistikasse, siis tõepoolest on nii, et Eesti statistika kohaselt juuakse meil alkoholi keskmiselt elaniku kohta, s.o siis imikud kaasa arvatud, 8 liitrit inimese kohta. WHO arvestuse järgi on see näitaja aga 9,9 liitrit, sest nemad arvestavad ainult täiskasvanud elanikke. Nii et meil tuleks tõsiasjadele otsa vaadata ja tunnistada, et rohelises raamatus püstitatud eesmärki me ei ole saavutanud. Ja selle saavutamise nimel tuleb tööd edasi teha.
Mis üldse puutub rohelisse raamatusse, siis see on alusdokument, mis fikseerib baaspoliitika, baaspõhimõtted, millest lähtudes selleteemalisi eelnõusid koostatakse. Sõltumata sellest, missugune on parasjagu Vabariigi Valitsus ja kes on parasjagu valdkonnaminister, on see baasdokument kohustuslikuks aluseks teatud poliitika vormimisel seadusteks. Ja praegusel juhul on seda tehtud ja on tehtud õigesti. See kokkulepe on täpselt niisugune, milliseks ühiskonnas valmis ollakse.

12:29 Aseesimees Hanno Pevkur

Nii, nüüd on Jürgen Ligi oodatud arvamust avaldama.

12:29 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma olen tihti vaielnud vastu neile, kes ütlevad, et käsud-keelud ei aita, aga loomulikult on käskudel-keeldudel piir. Ka maksustamistel on piir, eriti siis, kui piir ei pea, nagu

meil on. Käskude-keeldude piiri on ületatud. Jaanus ajas muidugi udu, kui ta väitis, et kui on kirjutatud "keelatud", siis see pole keeld. Muidugi on keelud siin seaduses mitmes kohas olemas.
Seda keelamise ja käskimise poliitikat, mis teinekord on otstarbekas, on üdini kompromiteerinud Jevgeni Ossinovski. Midagi ei ole teha. See seadus on eelmise valitsuse algatatud ja mitu korda läbi vaieldud, ent kogu praegune algatus pole mitte lihtsalt alkoholi tarbimise piiramine, vaid Jevgeni Ossinovski ego-*trip* ja kinnisidee, poliitiline tehnoloogia. Juba meie panime mitmele keelule piiri ette, mistõttu see keelamine ei liikunud edasi. Tuleb tunnistada, et majanduskomisjon on teinud head tööd ja hulga jamasid siiski ära hoidnud. Näiteks ei ole peetud mõistlikuks tanklates kehtestatavat piirangut, kuna sellel oleks liiga palju negatiivseid tagajärgi. Ka on lükatud jõustumist edasi, et oleks aega uutele piirangutele reageerida, ei ole enam *six-pack*'i hinnaalanduse piirangut, mis on olnud täielik mõttetus, samuti on nõudeid vaheseinte ja kauba esitlemise kohta tavapoodides ja lennujaamades lõdvemaks lastud. Iseenesest on see liikumine normaliseerumise suunas.
Nüüd, mis on selle seaduse eesmärk, on väga õige küsimus. Mõni inimene on seda siin juba küsinud ja üks räägib sellest siin praegu. Ei ole arukas seada eesmärki midagi lõputult karmistada. Sellega me teeme ühel hetkel vea, minnes üle piiri, ja toimub murrang. Praegusel juhul on küsimus muidugi asenduskaupades ja asenduskanalites. Tuleb kasutusele muu solk ja uimasti asub alkoholi asemele. Noorte alkoholi tarbimise vähenemise taga on kindlasti oma roll narkootikumidel. Tõenäoliselt on osaliselt ka hoiakud muutunud, aga kahjuks mitte ainult. Ja ülemääraste piirangute tagajärg on muu hulgas ka majanduslik kahju. Kui ikkagi poed lähevad selle pärast kinni, et käive kahaneb, siis ei ole see ilkumise ja irvitamise teema, mida ma olen väga palju täheldanud. On isegi arvatud, et ega väikseid poode polegi vaja. Tegelikult on pood tihtipeale kohapeal ainus majandusilming peale haritud maa, nii palju kui seda on, ja kariloomade. Küsimus on, kas inimesed saavad esmatarbekauba kodu lähedalt kätte või ei saa. See sõltub sellest, kas kauplustes on piisavalt käivet. Asi ongi lihtsalt käibes – ei ole mure selles, et kui käive väheneb protsendi võrra, siis väheneb ka kasum protsendi võrra. Ei, tegelikult on asi selles, et püsikulud tiksuvad sõltumata käibest, alles seejärel tulevad muutuvkulud peale. Kui ei ole piisavalt käivet, siis ei saa katta nii muutuv- kui ka püsikulusid. See on lihtne ökonoomika ja seda ei tohi alahinnata. Kas sul on käivet piisavalt üle tasuvuspunkti või sa käid alla ja paned poe kinni. Selles mõttes sõltub piima ja leiva kättesaadavus ka sellest, et me alkoholikaubandust ülearu keeruliseks ei tee. Aga praegu me teeme alkoholi müügi mõttetuks, sest tänu väiksemale aktsiisile on Lätis alkohol kordades odavam.
Palun lisaaega!

12:33 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun, kolm minutit lisaaega!

12:33 Jürgen Ligi
Samas ma arvan, et aktsiis ei ole ainus põhjus. Loomulikult mängivad oma osa ka müügikulud, ostujõud ja tegelikult ka maksudistsipliin. Aga aktsiisil on selles kõiges ikkagi normaalsest mitu korda suurem mõju ja see on väga suur majandusprobleem. Seda võiks majanduskomisjon tõsiselt arutada, naerda siin pole midagi. Me arutasime siin tõsimeeli seda, mida tähendab "märgatavalt nähtav". Minu arvates on meil nähtavalt märkamata tõsiasi, et alkoholi tarbimise vähenemise trend on selle ülepingutuse tõttu tugeva kahtluse alla langenud.
Siin märgiti, et eelmisel aastal oli kogu elanikkonna keskmine tarbimine 8,3 liitrit inimese kohta. Prognoos ütles, et selleks aastaks kukub see näitaja 7,5 liitrini. Aga mina kahtlen, kas see ikka on võimalik, kui nii selged alkoholijõed üle piiri voolavad. Isegi kui keskmine näitaja nii palju kannatada ei saa – ma ei julge neid arve kontrollida või omast peast välja pakkuda –, on selge, et just haavatavad elanikegrupid on need, kes Lätis käivad. Need on inimesed, kes rohkem tarbivad, kes on hinnatundlikumad ja keda vaat et sunnitakse sinna odavama kraami järele sõitma.
Nii et olgem ikka mõistlikud! Alkoholipoliitikas ei tohi ka võltsvaga olla ega mõelda, et me iga seadusega keerame järjest rohkem vinti peale. See oli vist Heljo Pikhof, kes siin neid ajaloolisi saavutusi ette luges. Kuhu meil veel minna on? Kas varsti on nii, et keelame ära poed, seepärast et nendel pole käivet, ja siis keelame ka alkoholi täiesti ära? Igal asjal võiks olla piir. Me võiksime lihtsalt toetada tarbimise vähenemise trendi, mis kaasneb hoiakute muutumisega, noorte mõjutamisega ja minugi poolest ka täna arutatavate meetmetega. Ma ei sõdi nende meetmete vastu, aga ma sõdin selle suhtumise vastu, et mida karmim, seda parem. Kahjuks ei ole nii. Aitäh!

12:36 Aseesimees Hanno Pevkur
Andres Herkel, palun!

12:36 Andres Herkel
Austatud härra juhataja! Austatud kolleegid! Ma arvan, et tegu on vabaduse ja piirangute vahekorra filosoofilise probleemiga, mis võib-olla seletab ka seda, miks see arutelu täna on nii pikk, küsimuste- ja kõnederohke. See on selle teema puhul väga oluline. Me oleme mingis suunas läinud liiga kaugele. Ja pole sugugi vähetähtis, et me oleme nüüd arutanud ka kavandatud aktsiisitõusu vähemas ulatuses tegemist. Natuke valesti on need asjad läinud.
Vabaerakond ei ole muidugi nii vaba, et ta arvaks, et alkoholipoliitika peab päriselt vaba olema. Aga üksnes piirangute ja karistustega ühiskonda juhtida ei ole võimalik. Selles osas on mõned tõed hakanud kohale jõudma ja see kajastub ka selle eelnõu praeguses kujus. Kõik need kohustused, mis algselt olid mõeldud ka üsna väikestele poodidele, on maha võetud ja minnakse teist teed. Alles on jäänud üsna mõistlikud regulatsioonid.
Samas ma ei saa jätta puudutamata paljuräägitud "märgatava nähtavuse" probleemi. See termin on justkui aseainena seadusesse toodud. Jah, see on kahtlemata parem lahendus kui esialgne suuri investeeringuid nõudev piirang, aga ma kardan, et niisuguste mõistete puhul tekib mitu probleemi. Üks on see, et tõlgendamine läheb päris keeruliseks. Mina ei saanud selles diskussioonis küll aru, mis siis poolteise aasta jooksul juhtub ja kuidas see mõiste sisustatakse. Ja teine oht on see, et seadusesse jääb lihtsalt üks niisugune surnud deklaratiivne säte.
Tahan kindlasti käsitleda ka alkoholipoliitika rohelist raamatut. Minu meelest see oli 2014. aastal sümpaatne dokument, kus seati selge eesmärk, kuhu välja jõuda, ja näidati ka, kuidas vähendada keskmist tarbimist 8 liitrini elaniku kohta aastas. Seal on väga erinevaid sätteid. Mõned sätted või mõned soovitused on kirjas üsna mittekategoorilises vormis: kaaluda näiteks vaheseinte tekitamist poodidesse. Aga mõni asi on hästi konkreetne. Minu meelest aktsiisitõusu redel, et tõus olgu mõistlikus tempos ja kõige rohkem 5% aastas, on konkreetne regulatsioon.
Mis on toimunud meie tegelikus alkoholipoliitikas? See konkreetne redel heideti kõrvale ja eelarve täitmise ahvatluste mõjul on suundutud aktsiisirallile, mille tagajärjed on väga halvad. Abinõu, mis on rohelisse raamatusse kirjutatud ühe võimalusena, otsustas minister Ossinovski meie ette tuua kategoorilise range meetmena ja seda on asutud realiseerima.
Lugupeetud sotsiaaldemokraadid, mulle tundub, et see, mida te oma deklaratiivses alkoholipoliitikas teinud olete, võib liigitada sellesse kategooriasse, mille nimetus on ühe halva PR-raamatu järgimine. Et võtame mingisuguse ühiskondliku probleemi, mis meile kõigile mõistetavalt on halb, ja hakkame siis seda tampima. Et meie oleme kõige võimsamad selle vastased! Aga meil peaks olema piisavalt palju elukogemusi, et teada, et ainuüksi piirangute, keelamiste ja maksude tõstmisega ei ole võimalik sääraseid probleeme avatud ühiskonnas lahendada.
Ja nüüd me oleme kingituseks saanud tõsiasja, et 2016. aastal oli Lätist Eestisse toodud alkoholi osakaal võrreldes Eestis müüdava legaalse alkoholi hulgaga 4% ja käesoleval aastal see kasvab 11%-ni. Ega ka aktsiisitõusu osaline ärajätmine seda ei vähenda, pigem võib arvata, et nn aktsiisikaubandus kasvab veelgi. Need meetmed, mis me omas riigis rakendame, me saame selle eelnõuga ehk nüüd mõistlikumaks, aga need ei ole kuigi efektiivsed. Samal ajal alkoholi tarbimine on vähenenud.

12:41 Aseesimees Hanno Pevkur
Aitäh!

12:41 Andres Herkel
Ma ei küsi lisaaega. Aitäh!

12:41 Aseesimees Hanno Pevkur
Aitäh! Enne kui ma annan Henn Põlluaasale sõna, annan teada, et Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku tänast istungit pikendada kuni päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Seda on mõistlik praegu hääletada.
Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku tänast istungit pikendada kuni päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Me peame seda ettepanekut hääletama.

Panen hääletusele ettepaneku pikendada istungit kuni kella 14-ni, kui päevakord varem läbi ei saa. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 51 Riigikogu liiget, vastu 6 Riigikogu liiget. Töötame kella kaheni, kui päevakord varem läbi ei saa. Haamrilöök ka, muidugi! Muidu jääb kinnitamata. Järgmisena on kõnejärg Henn Põlluaasal. Palun!

12:45 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Mul on väga hea meel, et täna on siin saalis kõlanud väga mitme küsija ja sõnavõtja suust seisukoht, et keeldude ja käskude aeg peaks läbi olema, et riigi, rahva, kogu ühiskonna juhtimisel enda kõige targemaks pidamine kuulub teistsugusesse ühiskonda. Eesti peaks olema läänelik, demokraatlik, vaba ühiskond, kus kõikidel on õigus vabalt otsustada enda käitumise, enda sammude üle. Ja ka meie siin peaksime seda põhimõtet austama ja tegema kõik, et see nii oleks.
Loomulikult on alkoholism probleem. Selle ees ei saa silmi kinni pigistada ja sellega tuleb tegeleda, aga mitte sellise karmi käega ja sisuliselt asendustegevusega, mis probleeme ei lahenda. Alkoholism on eeskätt sotsiaalsete probleemide tagajärg. Võib ka väita vastupidist, et alkoholism tekitab sotsiaalseid probleeme. See on samuti tõsi, aga siiski alkohoolikuks saadakse teatud põhjustel ja nende põhjustega tuleb tegeleda, tuleb ennetada neid probleeme, et sellist asja ei tekiks.
Alkoholipoliitikas peaks riikliku reguleerimise ja keeldude-käskude asemel, mida me paraku väga palju näeme ja mida ka see eelnõu sisaldab, rõhuma inimeste tarbimisharjumuste muutmisele ja tervisliku eluviisi soodustamisele. Selles suunas liikumist me näeme kahjuks liialt vähe.
Tegelda tuleb noortega, nende mõistliku kasvatamise ja mõjutamisega. Pudelite peitmine kuskile nurga taha tekitab soovitule risti vastupidist reaktsiooni: see tekitab uudishimu, tahtmist seda proovida. Kõik, mis on keelatud, on ju huvitav ja hea. Vaheseinte ehitamine, riiulite ümberkeeramine, kauba silma alt ärapeitmine – see on tegelikult ebamõistlik asendustegevus.
Kui me vaatame Eestis väljakujunenud tendentse, siis näeme, et 2014. aastal koostatud rohelise raamatu eesmärgid me oleme juba peaaegu täitnud. Meil on keskmine tarbimine umbes 8 liitrit elaniku kohta. Seega võime olla rahul olukorraga, mis praegu on. Meil ei ole vaja uusi radikaalseid keelde ja käske, ei ole vaja hakata kedagi represseerima.
Küll aga on põhjust tegelda sellele eelnõule eelnenud sammude mõjuga, sellesama aktsiisipoliitikaga, mis on Eesti puhta pööraseks ajanud. Juba käiakse tervelt Eestimaalt Lätist alkoholi ostmas. Eesti-Läti piiri äärde on kerkinud kaheksa suurt alkoholikauplust. Nendest viis on Valkas ja ligi 80% ostetud alkoholist tuuakse Eestisse.
Palun lisaaega!

12:50 Aseesimees Hanno Pevkur

Palun, kolm minutit lisaaega!

12:50 Henn Põlluaas

Tegelegem sellega! Tegelegem sellega, et me arutu aktsiisi tõstmise asemel langetame seda! Nii taastame olukorra, kus aktsiiside laekumine oli oluliselt suurem.
Aga räägime konkreetselt sellest eelnõust! Ma vaatasin komisjoni kutsutute ja ka ministeeriumis vestlusel käinud ja oma arvamust avaldanute nimekirja ja selline huvitav asi hakkas silma. Esindatud ja kohale kutsutud olid näiteks noored sotsiaaldemokraadid ja Eesti LGBT Ühing. Huvitaval kombel ma ei näinud nende hulgas, kellega seda eelnõu on arutatud, meie karskusliidu esindajaid. Karskusliikumine ei ole Eestis surnud, see on täiesti olemas, see eksisteerib. Aga huvitaval kombel nende arvamust ei küsitud, kuigi nemad on seltskond, kes otseselt tegeleb alkoholismi ja selle tagajärgedega, samuti kõige selle ennetamise ja likvideerimisega. Nii et valikud, keda kuulata, on olnud üsna imelikud.
Eelnõu tutvustajaid kuulates pani mind imestama ka see, et sotsiaaldemokraadid püüavad kummalisel kombel oma käsi sellest eelnõust puhtaks pesta. Nemad ei olevatki selle taga, et see ei olegi Ossinovski taskust välja pudenenud või tema ideede põhjal koostatud. Küll on kõik aetud valitsuse kaela, küll koalitsioonilepingu kaela. Aga kust see sinna koalitsioonilepingusse tuli? See tuli just sotsidelt! Miks te keerutate? Miks te valetate? Ja miks te ei ütle otse välja, et te tegelete mõttetu asendustegevusega? Teie eesmärk on selgelt läbinähtav: mässida Eesti ühiskond totalitaarsesse keeldude-käskude võrku, et inimesed ei saaks ise otsustada. Justkui inimesed oleksid rumalad, otsustusvõimetud, tahtejõuetud jne.

Sellised sotside ideoloogilised suundumused on väga kahetsusväärsed ja me põrkame nendega igal sammul kokku. Lõppkokkuvõttes on see ääretult ebameeldiv, sest te eitate inimeste vaba tahet, inimeste tarkust, otsustusvõimet … Kahjuks mu mõttelõng katkes ja ka aeg on lõppenud. Ma loodan, et selliste rumalustega hakkama ei saada. Aga ma tänan kõiki neid, kes on parandusettepanekuid teinud, sest algsega võrreldes on eelnõu ikkagi palju parem. Ent ikkagi me ei toeta seda. Aitäh!

12:54 Aseesimees Hanno Pevkur
Tarmo Kruusimäe, palun!

12:54 Tarmo Kruusimäe
Hea aseesimees! Head rahvasaadikud! Ma jätkan sealt, kus kolleeg just lõpetas. Hea Henn, ma ütlen sulle, et oli üks karskusliikumise esindaja – ma ei mäleta, keda täpselt ta esindas –, aga see oli minu jaoks üllatus, kui ta siin uhkusega rääkis, et olles 42-aastane, on 42 aastat olnud kaine. Väga asjakohane! Siin on räägitud, et alkohoolikutel on äärmiselt raske vastu panna, kui nad näevad kuskil viinapudelit. Oi, nad elavad seda hirmsasti läbi! Ütlen ausalt, ma ei ole 50 aastat aborti teinud, aga ma võiksin mingil konverentsil ikkagi rääkida abordi tüsistustest. Aga see selleks.
Üks hea kolleeg kasutas siin sõna "nagu" viis korda. Kui ma suhtlesin interneti teel noortega, siis noored ei saanud aru, millisest alkoholi rohelisest raamatust me räägime. Minu lihtne ettepanek oleks, et keelame siis selle ära. Sest noored küsisid, mis mõttes nagu alkoholil on roheline poliitikaraamat. Kas te teetegi seal neid seadusi purjus peaga ja mida sina, Kruusimäe, siis sinna Riigikokku oled otsinud? Ma ütlesin, et õnneks on siin teisi mehi veel, kes napsu ei võta, ja et seadusi me teeme siin kaine peaga. Kuid seda ma küll ei usu, et meie tulemused on sellised, mis võimaldaks hinnata, et me oleme kõik seadused teinud kaine peaga. Me räägime siin alkoholi tarbimise kultuurist ja hoiakutest ühiskonnas. Praegu on olukord selline, et me eelistame alkohoolseid jooke mittealkohoolsetele jookidele. Mõni näide. Sul on võimalik palava ilmaga minna kauplusesse ja võtta endale külma siidrit ja õlut, et ennast jahutada, aga sul ei ole võimalik võtta külma alkoholivaba siidrit või alkoholivaba õlut. Enamgi veel, päris mitu poeketti on teavitanud, et nemad ei müü alla 18-aastastele alkoholivaba õlut ja alkoholivaba siidrit ja energiajooki. Seega puudub mul võimalus öelda oma 16-aastasele tütrele, et ole hea, osta mulle mõni energiajook või alkoholivaba õlu, ma olen 50-aastane ja ma ise otsustan, mida ma joon. Ei, seda otsustab hoopis kauplus. 16-aastased võivad valida kohaliku omavalitsuse organit, aga nad ei tohi osta alkoholivaba õlut. Kuhu see saatan on peidetud? Kuidas ikkagi kaupmehed teevad ostueelistusi meie eest?
Ma olin Poolas ja soovisin osta alkoholivaba õlut ning mulle pakuti 3,4%-list õlut. Nende arusaama järgi õlu on 8%-line ja 3,4%-line ongi alkoholivaba õlu. Mina ja paljud teised oleme olude sunnil sunnitud jooma 0%-list õlut. Meie jaoks ei ole valik see, et ma võtan siis külma lahja siidri või lahja õlle. Noorte seas soovitakse teatud hoiakuid ja alkoholi tarbimise kultuuri kujundada, aga kujundatakse hoiakut, et need on täielikud ebardid, kes joovad alkoholivaba õlut. Ma olen sellest saalist väljaspool mitme mehe käest kuulnud, et no mida – alkoholivaba õlu, kas järgmine samm on kumminaine?! Mina ei ole proovinud, härrased, aga ehk keegi võib kirjeldada, milline see kumminaine on. Mina võin teile rääkida sellest, milline on hea külm alkoholivaba õlu.
Teine asi, mis ma tahan siin puldis ära mainida, on see, et ka tanklates võiks müüa alkoholivaba õlut. Autojuht ei peaks jooma tingimata vett. Ka vastuvõttudel võiks pakkuda alkoholivabu jooke, mitte soovitada, et võtke aga kraanist vett. Aga selline on meie praegune kultuur.
Äärmiselt halb oli kuulata, kui kolleeg Urmas Kruuse rääkis meelemürkidest. Just meelemürkidest soovin ka mina rääkida, kui ma saan kolm minutit lisaaega.

12:58 Aseesimees Hanno Pevkur
Kui selline soov on, siis peab seda saama.

12:58 Tarmo Kruusimäe
Jaa, mul on selline kindel soov ja tahe.

12:58 Aseesimees Hanno Pevkur
Siis palun, kolm minutit lisaaega!

12:58 Tarmo Kruusimäe

Norras, kus alkoholipoliitika on nii konservatiivseks läinud, et õllehind on tõusnud päris suurtesse kõrgustesse, on trend nüüd selline, et noored tarbivadki meelemürke. See on taskukohasem ja need on kättesaadavamad. Tark õpib teiste vigadest, loll ei õpi iial. Ma loodan, et me arvestame seda. Ohumärgid on ju meilgi olemas. Tahan teile südamele panna, et kui juba Norras on selline tendents, siis me peaksime hoolega mõtlema, mis on see alternatiiv, mida me pakume noortele ja teistele inimestele. Eelnõu menetlemise ajal oli muidugi tore kuulda, kuidas kõik rääkisid sellest, et minul ja paljudel mu sõpradel on väga suur probleem, kui me näeme poes alkoholipudeleid, alkoholireklaame ja mida iganes. Ma ütlen teile ausalt: alkohoolik ei lähe poodi sukkpükste- ja hambaharjalettide vahele lihtsalt hängima ja tšillima ning et alles siis, kui ta näeb, et viin on ka müügil, hakkab ta justkui zombi sinnapoole liikuma. Kui alkohoolik läheb poodi viina ostma, siis ta läheb poodi viina ostma ja teda ei huvita ei kummikommid ega WC-paber, mis hästi nähtaval on. Ja kui alkohoolik läheb hambapastat ostma ja tal ei ole viina jaoks raha, siis ta ostabki vaid hambapasta. Viin võib olla nähtav või märgatavalt nähtav, purjus inimesed vahel ei märka isegi seda, mis on väga hästi nähtav, ja jooksevad peaga vastu seina.
Me räägime ühiskonnast, kus klassis on 30 õpilast ja kõik nad näevad üksteist iga päev, aga mitte keegi ei märka, et mõne noore perekonnas on suured probleemid. Nii lihtne see ongi: me märkame seda, mida tahame näha. Ma siin mõnda kolleegi näen, aga ma ei märka teda. Ta ei ole vahel märgatavalt nähtav. See on küsimus.
Üldiselt ma eeldan, et inspektorid ei käi poodides juuksekarva lõhki ajamas. Vahest see eelnõu, kui ta seaduseks saab, ikkagi kujundab noortes õiget alkoholi tarbimise kultuuri ja soovitud hoiakuid ühiskonnas, nagu eesmärk on. Seega, kaupmehed, saage aru, et alkoholivaba õlu ja alkoholivaba siider ei ole saatanast! Võimaldage neidki jahedana juua ja samamoodi energiajooki! Jah, ma tean, et sotsiaalkomisjoni on laekunud Keskerakonna noorte ettepanek, et tuleks keelata seda alla 16-aastastele müüa. Kui see ka seadusena vastu võetakse, kas mu 16-aastane tütar saab mulle energiajooki osta? Millega me tegeleme?! Millega me tegeleme?! Aitäh!

13:01 Aseesimees Hanno Pevkur

26 sekundit jäi kasutamata. Toomas Jürgenstein, palun!

13:01 Toomas Jürgenstein

Hea eesistuja! Head kolleegid! Teema on tundlik ja ehkki me kõneleme alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõust, on siit puldist enamasti räägitud alkoholipoliitikast laiemalt ja ei kavatse ka mina piirduda vaid reklaamiseadusega. Kõigepealt ma mõtlesin veel kord näitlikustada, ja näitlikustada on kõige parem klassika abil. Ma tsiteerin Anton Hansen Tammsaare "Tõe ja õiguse" teist osa. Hundipalu Tiit räägib talle linnast külla tulnud Indrekule viinast ja õllest. Ja Hundipalu Tiit ütleb nõnda: "Karskust ma küll ei kannata, sest ma tahan ometi pühade ajalgi jänu õlut juua ja kui ma lauakirikust tulen, siis tahan vesise südame peale paraja käraka võtta, ilma selleta ei või ma elada." Täna Hundipalu Tiitu alkoholipoliitika vastasena tsiteerida ei saa. Põhjus on lihtne: piltlikult öeldes ei püüa alkoholipoliitika piirata Hundipalu Tiidu sarnaste inimeste harjumusi. Nemad tahavad pärast päevatööd end lonksu kangemaga kosutada ja siis Postimeest lugema hakata. Vanemad mehed teevad aeg-ajalt nii. Küll aga püütakse alkoholipoliitikaga pikkamisi liikuda selles suunas, et meil oleks vähem Oru Pearusid, kes kõrtsist tulles purjus peaga värava pilbasteks sõidavad ja kelle naine on pideva peksasaamisega leppinud. See on eesmärk, kuhu poole me püüdleme. Ja kui Oru Pearu kõrtsist hakkab koju tulema, siis jäävad talle leti peal ette pudelid, mille ta veel kaasa võtab.
Veel kord: ka tänase eelnõu üks mõte on, et alkohol ei jääks meile poes tee peale ette ja et me saavutaksime üldise efekti. Selleks tuleb loomulikult tegelda ka teiste meetmetega, näiteks huvitegevuse edendamisega. Näiteks poolteist aastat tagasi, 17.02.2016 kirjutas näitleja ja kohalik poliitik Merle Jääger Postimehes väga huvitava artikli "Hoolivad lapsevanemad, tutvustagem lastele joodikueetikat". Soovitan!
Mitmel pool on juttu olnud sellest, kuhu poole me veel püüdleme. Minu meelest oli see eile, kui üks uudis andis teada, et Euroopa Liidus kulutavad eelarvest kõige enam alkoholile Eesti pered. See näitab, et meil on, kuhu poole püüelda. Samas meil on ka teatud asju ette näidata. Tänavu kümne kuu jooksul on meil 52 alkoholisurma vähem kui möödunud aastal, alkoholijoobes toime pandud kuritegusid on 20% vähem, joobes juhtide süül on saanud 40 inimest vähem vigastada. See on saavutatud ühe aastaga

ja see juba on midagi!
Kui ma nüüd püüan alkoholiteemat pisut üldistada ja lahendusi otsida, siis minu meelest on see koht, kus tuleb kõnelda suuremeelsusest. Jah, alkoholipoliitika nõuab suuremeelsust tootjatelt, et nad alkoholipoliitika rohelise raamatu põhimõtteid silmas peaksid.
Palun kolm minutit juurde!

13:06 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun, kolm minutit lisaaega!

13:06 Toomas Jürgenstein
Alkoholipoliitika nõuab suuremeelsust opositsioonilt, et nad ei rõhutaks pelgalt piirikaubanduse probleemi, vaid võrdleksid enne kriitikat Eesti ja Läti tervisenäitajaid. See nõuab vastutustunnet koalitsioonilt, sest tervisenäitajate põhjal oleks lihtne süüdistada opositsiooni, et nad ei hooli kas sõna otseses või vaimses mõttes kaotatud eludest. See nõuab suuremeelsust meedialt, sest kahtlemata toob alkoholireklaami vähenemine meediaväljaannetes kaasa vähenevad sissetulekud. See nõuab tegelikult kogu riigilt – ja me kõik oleme osa oma riigist – alandlikkust tunnustada teisi riike, kus asjad on tegelikult paremini.
Küsimuste ja vastuste voorust käis läbi Islandi näide. Ma olen olnud 1990-ndatel Reykjaviki kesktänaval laupäeva õhtul. Nüüd ma tean, et need asjad on seal tunduvalt paremaks läinud. Siin väideti, et inimesed on targad, kontrollivad ennast, juhivad ennast. Selle peale tahan tsiteerida veel ühte klassikut. Küllap on meist igaühel mõni tuttav, kelle elu on kulgenud sama masendava stsenaariumi järgi nagu joodikul Saint-Exupéry "Väikses printsis". Loen selle katkendi ette: ""Mispärast sa jood?" küsis väike prints. "Et unustada," vastas joodik. "Mida unustada?" päris väike prints, kellel temast juba kahju hakkas. "Et oma häbi unustada," tunnistas joodik ja laskis pea norgu. "Missugust häbi?" uuris väike prints, kes tahtis teda aidata. "Häbi, et joon," kostis joodik ja sulgus lõplikult vaikimisse.""
Head kolleegid, meie ees olev eelnõu on väike tükk tervikust, mis püüdleb selle poole, et kirjeldatud lugusid Eestis vähem oleks. Seetõttu on mõistlik seda eelnõu toetada. Aitäh!

13:08 Aseesimees Hanno Pevkur
Valdo Randpere, palun!

13:09 Valdo Randpere
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Kõik me oleme näinud paljusid Hollywoodi filme, kus muu hulgas näidatakse anonüümsete alkohoolikute koosolekut ja seal esineb inimene, kes ütleb, et minu nimi on – mis iganes – Jaanus ja ma olen joodik. Ja see on minu esimene samm paranemise teel. Mina peaksin säärasel koosolekul ütlema ausalt, et minu nimi on Valdo ja ma ei tarbi alkoholi. Ma ei ole seda peaaegu kunagi eriti tarbinud, ülikooli ajal sai natuke võetud, aga nii kaua, kui ma ennast mäletan, olen ikka olnud seltskonna kaine autojuht ja mul ei ole selle pärast mingit südametunnistuse piina ega midagi sellist. Aga ma olen kogenud, et Eestis ei teki piinlik moment mitte sellest, et sa võtad klaasi vastu ja jood ta tühjaks, vaid piinlik moment tekib siis, kui sa ütled, et tänan, ma ei joo. Siis hakkavad inimesed spekuleerima selle üle, kas sa oled haige või sa oled endine joodik. Ka mina olen mõned korrad joonud klaasikese ära lihtsalt selleks, et vältida jutte sellest, et mul on ampull jalas või et mul on magu või maks haige – mida iganes.
Mul ei ole mitte midagi viga. Ma lihtsalt ei joo. Ja miks ma ei joo? Ma arvan, et üks ja väga suur põhjus on see, et ma ei näinud kunagi ei oma ema ega oma isa purjus. Mitte kunagi! Minu lapsed ei ole mitte kunagi näinud ei mind ega oma ema purjus olevat. Ja ma arvan, et sealt see algab.
Alkoholi tarbimine ja selles suunas kasvatus algab kodust. See ei alga mingite Riigikogu käskude-keeldude, tohutu saju ja rajuga. See algab kodust, see algab kodusest kasvatusest, see algab meie oma eeskujust, see algab ka sellest, et kui keegi ei taha juua, siis me jätame talt küsimata, miks sa ei joo, on sul magu või maks haige.
Ma küsimuste voorus tõin näite Rootsi televisioonist, kus tänapäeval näeb rohkem alkoholireklaami kui Eesti televisioonis. Peale selle seaduse vastuvõtmist on Rootsis kindlasti oluliselt rohkem seda reklaami kui Eestis. Aga jah, seda erakanalites. Rootsis on kaks riigikanalit, nemad ei näita, võib-olla näitavad umbes samal viisil, kui ERR näitab sponsorreklaami. Aga ma vaatan neid reklaame, kui parajasti tuleb mingi film. Filmi vaheajal tuleb teade, et selle filmi näitamist toetab keegi anonüümseks jääda sooviv

Johnny. Black Label – ma vaatan seda reklaami ja mõtlen, et täitsa ilusti tehtud reklaam, ning jooma see mind ei aja. Ma nüüd mõtlen, mis on, kui inimene, kes natuke joob, tavaline Eesti inimene – Eesti mees, kui tahate –, vaatab seda filmi ilma selle reklaamita. Kas ta siis joob? Tõenäoliselt joob. Sest igas korralikus Eesti majapidamises on lademetes Lätist toodud alkoholi ja selle järele ei ole vaja kaugele minna. Vaja on käsi välja sirutada, ja see on sul seal.
Palun kolm minutit lisaaega!

13:12 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun, kolm minutit lisaaega!

13:12 Valdo Randpere
Aga tegelikult see kõik ei ole üldse mitte see, millest ma rääkida tahtsin. Ma tahtsin tegelikult rääkida sellest, et meie poliitikas on kas pikema või lühema perioodi jooksul näha olnud selliseid tõmblusi, kus me oleme läinud ühest äärmusest teise. Me kõik mäletame, et kunagi Res Publica lohistas suure hurraaga Riigikogust läbi valimisreklaami keelustamise seaduse. Möödusid mõned aastad ja lõpuks vabaerakondlased läksid isegi vist kuni Riigikohtuni sellega välja ja viimase valimiskampaania ajal ma nägin, et ka Isamaa ja Res Publica Liidu esindajad sõitsid rõõmsalt ringi autodega, mille peale oli kirjutatud nende nimi. Ja nüüd me räägime juba sellest, et valimisreklaami piirang tuleks tühistada, aga sellest, et võinuks selle ära hoida, et ta kunagi üldse seaduseks sai – pagan, sellest me räägime liiga vähe.
Aga nüüd üks tore näide sellesama eelnõuga seoses. 4. veebruar 2016 oli tore päev. Ja mitte ainult sellepärast, et see oli mu sünnipäev – neid on mul juba mitu tükki olnud –, vaid ka sellepärast, et sel päeval jõudis valitsuse pressikonverentsilt Delfisse järgmine uudis. Ma loen: "IRL-i ministri Urmas Reinsalu juhitav Justiitsministeerium jättis kooskõlastamata nn alkoseaduse eelnõu. Reinsalu kinnitusel ei ole tema eesmärgiks Jevgeni Ossinovski alkoholivastast sõda õhku lasta. Selle valitsuse pressikonverentsil välja öeldud avalduse peale turtsatasid naerma nii minister Jevgeni Ossinovski kui Reinsalu erakonnakaaslane, keskkonnaminister Marko Pomerants. Pressikonverentsi märksõnaks oli kahe ministri – Reinsalu ja Ossinovski – kehakeel: üksteise sõnavõttude peale muiati mürgiselt, Marko Pomerants tegi teravaid vahemärkusi, Ossinovski raputas korduvalt Reinsalu järjekordse sõnadelaviini peale pead, Reinsalul oli omakorda kõigi Ossinovski kommentaaride peale üht-teist öelda." "Ei!" oli enamasti see, mida ta ütles.
Sellest ei ole palju aega mööda läinud – vähem kui kaks aastat. Ma tean, et IRL-i poliitikud on ühed kõige painduvama selgrooga inimesed üldse, aga selline paindlikkus ... Ega ma ausalt öeldes ei tea ka, kus nad seisavad. Ma ei oleks üllatunud, kui nad oleksid praegu omavahel kusagil mõõtu võtmas, kes kuidas hääletab, kes seda eelnõu toetab ja kes ei toeta.
Ma tahan meid üles kutsuda alalhoidlikkusele. Selle asemel et pendlit ühest nurgast teise lüüa, kõik kord ära keelata ja siis jälle mõne aasta pärast tulla tagasi arusaamaga, et see on põhiseadusvastane ja piirab meie õigusi – võib-olla võtaks rahulikus tempos ja tegeleks sellega, millest ma alguses rääkisin. Kui lapsed ei näe oma vanemaid joomas ja kui emad-isad ei küsi üksteiselt: "Kuule, miks sa ei joo?", siis see võib-olla aitab rohkem kui mingi reklaami keelamine. Aitäh!

13:15 Aseesimees Hanno Pevkur
Laine Randjärv, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

13:16 Laine Randjärv
Hea juhataja! Armsad kolleegid! Mul ei olnud plaani siia rääkima tulla, aga kuulates kõiki neid sõnavõtte ühest äärmusest teise, mõtlesin, et räägin ka paarist selle teemaga seotud mõttest. Kõigepealt tahan märkida, et keelatud vili on väga magus vili. Ma arvan, et siin saalis istub suur hulk inimesi, kellel on konkreetne kogemus 1985. aasta alkoholikeelu ajast. Mõned inimesed, kes nüüd on tulnud praeguste seaduste sõnastuse peale, olid siis vist äsja sündinud. Selles mõttes võib noortele inimestele nende sinisilmsuse andeks anda – neil puudub elukogemus, nad pole istunud näiteks mõnel karskusseltsi koosolekul, kus kesvamärjukest pakuti kohvikannust või valati seda morsi nime all klaasi sisse. Kõik regulatsioonid, mis seavad piire, tekitavad palju suuremat isu. Aga vanemad koalitsioonisaadikud, kes täna sotsiaalministriga kaasa hõiskavad, võiksid tunnistada, et nad mäletavad neid huvitavaid seiklusi, mis 1980. aastatel pulmade ja juubelitega kaasnesid.

Mul on üks mälestus oma linnapeaks olemise ajast, kui Tartu linna püüti häbipinki istuma panna selle eest, et me volbriöö päeval ehk 30. aprillil ei allunud Lõuna prefektuuri korraldusele keelata Tartus sellel ühel päeval alkoholimüük. Olin siis koos toonase volikogu esimehega, kes muuseas kuulub praegu koalitsioonisaadikute hulka, ühel meelel, et see keelamine oleks rumal ja paneks noori inimesi eelmisel päeval suures koguses alkoholi kokku ostma. Läksime tookord Lõuna prefektuuriga vastuollu. Ja ma olen üliuhke, et ei olnud Tartus mitte ühtegi liigsest alkoholist tulenenud õnnetust sellel päeval. Samal ajal on teada, et Soomes, meie n-ö sõsarriigis, on alkoholimüügil kehtinud suured keelud ja piirangud – näiteks bensiinijaamades müüakse juba palju aastaid ainult lahjat õlut –, aga see, mis seal volbriööl toimub, on hirmus. On laipu ja muid purjuspäi põhjustatud õnnetusi. Ehk siis, mida rohkem keelad, seda rohkem valmistatakse ennast mingiteks sündmusteks ette: ostetakse kokku rohkem, kui tegelikult vaja on. Ja kui see kraam sul juba toanurgas seisab, siis see tuleb ka ära juua.
Ma ei kutsu kedagi üles meeletult alkoholi tarbima. Ma kutsun üles mõistuspäraselt tegelema alkoholi joomise õpetusega, ja seda juba alates koolipõlvest. Kuidas tarbida alkoholi targalt, nii et see ei põhjustaks õnnetusi ega terviserikkeid ei iseendale ega kaaskondlastele? Ma olen täiesti nõus Valdo Randperega, kes kinnitas, et kõik hakkab peale kodust ja lapsepõlvest. Me ei saa pakutud piiranguga liiklusõnnetuste arvu tegelikult vähendada. Jah, inimesel on keerulisem alkoholi kätte saada, aga kui ta väga tahab, siis ta ikkagi leiab selle võimaluse – ostab varuks ja joob. Või kui tema põhimõtted on sellised, et talle on teise inimese elu ükskõik, siis ei aita ka jutuks olevad piirangud. Aitab kasvatus ja aitab õigesti jooma õpetamine: kuidas juua nii, et suudaks piiri pidada. Igasugune absoluutne keelamine tekitab vastureaktsiooni. Ja see elutarkus ei ole pärit mitte eelmisest või üle-eelmisest sajandist, see tarkus on kümneid tuhandeid aastaid vana. Minu ettepanek on: selleks, et saada häid tulemusi, ei pea mitte igale asjale punast risti peale tõmbama. Tuleb rääkida oma lastega, õpetada ja koolitada neid eluterves vaimus, et nad ei sirutaks kätt selle keelatud õuna järele veel isukamalt, kui see muidu sünniks. Aitäh!

13:22 Aseesimees Hanno Pevkur
Mart Helme, palun!

13:22 Mart Helme
Härra eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Teema on ülimalt aktuaalne ja võiks öelda, et isegi rohkem kui aktuaalne – see on ühiskonna tervise seisukohast kahtlemata väga oluline. Olen 68 aastat vana ja elanud pika mitmekesise seiklusrikka elu, millest 22 aastat möödus pillimehena. Üks mu toonaseid kolleege ja praeguseid erakonnakaaslasi armastas sel ajal napsi võttes öelda, et alkoholism on raske haigus, mis õnneks kulgeb lõbusalt. Seetõttu võin öelda, et erinevalt paljudest targutajatest ma tean, millest ma räägin. Ma tean, kui ohtlik sõber on alkohol. Ma tean, kui palju on põhjusi, mis inimesi jooma panevad. See on ülimalt keeruline probleem ja kui keegi kujutab ette, et on võimalik mingisuguste direktiivide ja eelnõudega seda kõike reguleerida, siis see on väga sügav eksitus. Ja kui keegi püüab siit puldist veel rääkida nii rumalat juttu, nagu oleks meie erakonnale keelamine eriti südamelähedane, siis see on täiesti vale. Meie ei soovi midagi keelata. Kui keegi tahab rääkida sellest, et me tahame kinni panna mingit teatrit, siis see on vale. Me oleme öelnud, et see teater, nii nagu paljud teised teatrid, ei peaks saama riigilt raha. Jutt ei ole millegi kinnipanemisest, sõbrad! Nii et valige sõnu ja mõelge! Lülitage sisse mõtlemisaparaat, enne kui rääkima hakkate! See on mu väga tungiv soovitus kõikidele rahvasaadikutele.
Nüüd alkoholismist ja konkreetsest eelnõust. Konkreetne eelnõu, ma ütleksin, on samm õiges suunas, aga poolik samm, võib-olla kukesamm. Selle sammu kõrval peaksid olema teised sammud, mis muu hulgas kajastuksid ka riigieelarves. Ja riigieelarvest võiks igasuguste LGBT-de ja inimõigusühenduste asemel, mis tegelikult ei ole inimõigusi kaitsvad, vaid mingisugused ühiskonda suukorvistavad, kõike keelustavad ja tasalülitavad organisatsioonid, rahastada tunduvalt suuremas ulatuses hoopis huvialaringe. Keskerakond väidab, et näiteks Tallinnas saavad kõik lapsed tasuta huvialaringides käia. See on vale! Mitte midagi nad ei saa! Nad saavad tasuta ringides käia oma koolides, kus need siiani ikka tasuta on olnud. Aga nad ei saa minna näiteks Kullosse ja igasugustesse muudesse eraalgatuslikesse huvikeskustesse, kus lastele huvialaharidust pakutakse. Selle jaoks me raha ei leia, aga keelustamise jaoks loomulikult leiame. Tegeleme lastega! Tegeleme noorte naistega! Ärme õpetame noori naisi

jooma ja lõpetame niisugused rumalad kampaanialikud ettevõtmised, mida seegi eelnõu pakub! Niisugust kampaaniaeelnõu ei ole mõtet toetada. Iga terve mõistusega inimene saab aru, et see on küll samm õiges suunas, aga see samm lõpeb komistamise ja kukkumisega, sest efekti see ei anna. Aitäh!

13:26 Aseesimees Hanno Pevkur
Peeter Ernits, palun!

13:26 Peeter Ernits
Hea juhataja ja head kolleegid! Ei olnud plaani siia tulla, aga siiski mõned sõnad. Kõigepealt tuletan meelde kehtiva koalitsioonilepingu preambulis olevat suunist, et iga seaduseelnõu peab panustama rahvastikukriisi lahendamisse ja väljarände pidurdamisse. Minu küsimus on nüüd see: kuidas eelnõu 381 seda teeb? Mida ma loen? Alkohol tuleb kaupluses paigutada eraldi. Suurepärane! Teiseks: alkohol ei tohi olla märgatavalt nähtav. Ühelt poolt naps ei tohi märgatavalt nähtav olla ja teiselt poolt ka napsi esitlemine, mida kaunid neiud kaubanduskeskustes teevad. Ühesõnaga, nähtav tohib olla, aga märgatavalt nähtav ei tohi olla. Ja kolmas meede, mida ma loen sealt: laeval ja lennujaamas see kõik ei kehti. Teine reaalsus!
Millalgi tegeles alkoholivastase võitlusega minu kauge esiisa Villem Ernits. Kunagi veidi hiljem tegeles sellega riigis, kus me toona elasime, Mihhail Gorbatšov. Mis tulemus oli sellel kampaanial? Suremus vähenes: 1,6 miljonit venelast suri vähem alkoholisurma ja lapsi hakkas rohkem sündima. Kui ma küsisin kolleeg Marrandilt, kuidas see eelnõu suurendab sündimust, siis ta ei osanud vastata. Mihhail Gorbatšov on öelnud, et sündimus suurenes. Poed suleti – eriti Moskvas toona –, suhkur kadus, kuna hakati puskarit tegema, ja mõned poed olid ainult kella kahest neljani lahti, sest siis sai napsi. Mis oli Gorbatšovi sõnul tagantjärele õpetlik? Et tegelikult tehti toona palju vigu. Põhiline õppetund aga oli, et see tegevus poleks pidanud olema kampaanialik, vaid pikaajaline.
Mis seis praegu Eestis on? Käisin nädalavahetusel Lätis. Mis te arvate? Kell kaheksa oli Alko1000 juba eestlasi paksult täis. Järeldus on seesama, mida kõik teavad: tegelikult pole inimeste kodudes suured alkoholikogused mitte enam ainult Lõuna-Eestis, mitte enam ainult Valgamaal ja Tartumaal, vaid see piir läheneb juba Harjumaale. See on selle poliitika tagajärg.
Mida ikkagi selle eelnõu kohta öelda? Ma arvan, et see on samm õiges suunas. Ja võrreldes sellega, mis algul kirjas oli, on ta tänu esitatud 16 parandusettepanekule tunduvalt paremaks läinud. Aga tulen tagasi oma jutu algusesse ja viitan veel kord koalitsioonileppe preambulile, kus on öeldud, et iga seaduseelnõu peab panustama rahvastikukriisi lahendamisse ja väljarände pidurdamisse. Ent asjaomaseid mõõdikuid ju pole – millega me seda mõõdame? On ainult mingisugune tunne, et küllap olukord läheb paremaks. Ei ole selliseid mõõdikuid, mis ütleksid, mitu liitrit alkoholi näo kohta näiteks viie aasta pärast on meie siht. Rohelisest raamatust me rääkisime juba. Eesmärk kaheksa liitrit on juba käes. Ei ole ka sellist mõõdikut, mis ütleks, mitu last rohkem peaks selle eelnõu mõjul sündima viie või kümne aasta pärast, mitu last keskmiselt olema fertiilses eas naisel ja mitu inimest jätab välismaale minemata. Aga lühidalt: minu meelest on see õige asi. Ent viidates veel kord Mihhail Gorbatšovile, ma rõhutan, et neid eesmärke ei saavuta kampaaniate korras, nende poole peaks pikemat aega püüdlema. Ja samas peaks ka püüdma välja mõelda mõõdikuid, millega reaalseid tulemusi mõõta. Aitäh!

13:31 Aseesimees Hanno Pevkur
Aivar Kokk, palun!

13:31 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Ma pean ka tõdema, et kui see eelnõu majanduskomisjoni jõudis, siis see paljudele ei meeldinud. Aga kinnitan teile, et majanduskomisjon koos paljude teiste huvilistega on püüdnud teha eelnõu nii heaks, kui võimalik. Kas kõik, mis siia eelnõusse on jäänud, kõigile meeldib, on muidugi iseküsimus. Aga üks eesmärk on meil kõigil. Ega alkoholi tarbimine ei ole kuskilt otsast positiivne. Mõõdukas veinikogus söögi kõrvale ei ole kõige hullem, mõned ütlevad, et see on tervisele väga hea. Ma ei tea, meie kodus seda ei tarvita. Pean ka tunnistama, et piiri tagant ei ole ma kordagi käinud alkoholi ostmas. Aga võib-olla ükskord on vaja minna, kui on suurem üritus – kes seda teab.
Me teeme siin otsuseid ja iga otsuse juures tuleb vaadata laiemat pilti. Siiamaani oleme püüdnud oma riigiga globaalseid trende arvestada. Me vaatame, kuidas mujal Euroopas ja kogu maailmas midagi tehakse, kuidas ollakse. Vaadake, selle aasta teise poole trend üle maailma on – hakkame peale kas või

Ameerika Ühendriikidest tema uue presidendiga –, et tekkimas on protektsionismi laine ehk eesti keelde tõlgituna siseturukaitse. Kui me võtame vastu mõne seaduse, siis peame vaatama, kuidas see mõjutab meie ettevõtlust ja mitte ainult suurettevõtlust, vaid ka väikeettevõtlust, sest see on kõige olulisem meie Eesti riigi ja meie majanduse püsimisel.
Olgem ausad: just natukene nutikamad ja julgemad inimesed on need, kes hakkavad ettevõtlusega tegelema. See on risk ja seda riski julgeb Eestis ja üle maailma võtta umbes 5% elanikkonnast, mitte rohkem. Ja kui me mõne seadusega teeme kõik selleks, et ettevõtja paneks poe kinni ja hakkaks tavaliseks töötajaks, siis me kaotame oma majanduses väga palju. Me kaotame inimesi, kes julgevad riskida ja püüavad aidata Eesti majandust arendada.
Kui see seaduseelnõu meie komisjoni saabus, siis nägime, et see risk on väga suur. Väikekaupmeeste liit oli tagajalgadel, rääkimata suurtest kaupmeestest, alkoholitootjatest ja reklaamifirmadest. Aga mina tunnen muret kõige rohkem selle pärast, et ettevõtlus püsiks. Ma loodan, et kõikide seaduste puhul, mis me siin käske ja keelde kehtestades Riigikogu saalis vastu võtame, me arvestame ettevõtjaid ja üldse Eesti inimesi. Kui me neid kahte poolt arvestame, siis, ma arvan, on vastuvõetud seadused head. Kui me selle unustame, siis võime tekitada olukorra, mis on viimastel aastakümnetel valitsenud: paljud on siit ära läinud, ja just need, kes tahavad midagi teha. Alati keelud ja käsud ei aita.
Aga ma tahan tunnustada majanduskomisjoni. Kui see eelnõu meile tuli, oli selles neli teemat, mis lausa karjusid. Üks asi, mida ma soovitan silmas pidada kõikidel komisjoni esimeestel: meile tulevad tihti eelnõud, mille koostamisel on analüüs puudu olnud. Näiteks Soome parlament on alkoholiseadust kehtestades kõikvõimalikud uuringud teinud. Meie saime ühe teema kohe maha, see puudutas õlle hinda *six-pack*'i ja ühe purgi või pudeli puhul.
Palun kolm minutit juurde!

13:35 Aseesimees Hanno Pevkur
Palun, kolm minutit lisaaega!

13:36 Aivar Kokk
Soome näide näitas, et peale uue regulatsiooni kehtestamist õlle läbimüük kasvas kordades. Ja müts maha ministeeriumi ees: viis minutit peale seda, kui me selle Soomest saadud analüüsi tõlke ministeeriumisse saatsime, võeti teema maha.
Reklaamiseadus sai enam-vähem selline, nagu tundus kõigile osapooltele mõistlik. Viimane teema, mida lahates kakeldi komisjonis viimase õhtuni ja natuke ka hiljem, olid seinad. Ma vaatan siin Sveni otsa ja tänan teda, et ta kuni viimase hetkeni võitles ja et lõpuks leiti kompromiss. Kui me saatsime leitud lahenduse kaupluste omanikele, siis saime vastuseks, et see kompromiss klaarib probleemi ehk kuidagigi ära. Samas on meil kõigil endiselt küsimus, mida tähendab see "märgatavalt nähtav". Jumal tänatud, et selles seaduses on see lahti kirjutamata. Praegu on küll niimoodi, et kaupmees ütleb, et see tähendab seda, ja tarbijakaitse arvab, et toda. Vaidlusküsimus jääb, aga see annab ettevõtjale võimaluse ellu jääda ja kulutused, mis algul tundusid paratamatud olevat, jäävad poepidajatel tegemata. Ma usun, et meeskonnana me saame siin Riigikogus teha häid parandusi kõikides eelnõudes ja tagada, et seaduste mõju oleks positiivne nii Eesti ettevõtjatele kui kõikidele inimestele. Aitäh!

13:38 Aseesimees Hanno Pevkur
Rohkem sõnasoove ei ole, mis tähendab, et me saame minna muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Esimene muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Teine muudatusettepanek on Eesti Reformierakonna fraktsioonilt ja juhtivkomisjon on arvestanud seda osaliselt. Kolmas muudatusettepanek on Andres Ammaselt, juhtivkomisjon on arvestanud seda osaliselt. Neljas muudatusettepanek on Olga Ivanova, Andrei Novikovi ja Martin Repinski tehtud, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Viies muudatusettepanek on Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon seda ei arvestanud ja see ettepanek kahjuks ei kuulu hääletamisele vastavalt kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2. Kuues muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Seitsmes muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Kaheksas muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Üheksas muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Kümnes muudatusettepanek on Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. 11. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. 12. muudatusettepanek, juhtivkomisjon

on arvestanud täielikult. 13. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. 14. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. 15. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. 16. muudatusettepanek, juhtivkomisjon on arvestanud täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 381 teine lugemine lõpetada. Henn Põlluaas, palun! Kas ettepanek on järgmise päevakorrapunkti kohta?

13:40 Henn Põlluaas
Selle päevakorrapunkti kohta. Teen ettepaneku enne hääletamist eelnõu lugemine katkestada.

13:40 Aseesimees Hanno Pevkur
Kas te toote selle meile ka kirjalikult?

13:40 Henn Põlluaas
Vabandust, kui ma nüüd õigel ajal nuppu ei vajutanud! Tänane arutelu siin saalis on selgelt välja toonud kõnealuse eelnõu kitsaskohad ja ka selle, et tegelikult me liiguksime selle eelnõu vastuvõtmisega keeldude ja käskude ühiskonna poole, mida me demokraatliku riigina ju taunime. Seetõttu on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepanek katkestada alkoholiseadust muutva seaduse eelnõu 381 teine lugemine. Aitäh!

13:41 Aseesimees Hanno Pevkur
Head kolleegid! Ma juhin tähelepanu, et kui teil on soov pulti tulla, siis tuleb vajutada nuppu "Kõne". Nupp "Sõna" annab õiguse võtta sõna kohapealt. Kersti Sarapuu, palun!

13:41 Kersti Sarapuu
Kas see vastab istungite läbiviimise korrale, et eelnõu lugemise katkestamise ettepanek tehti peale muudatusettepanekute läbiarutamist? Aitäh!

13:41 Aseesimees Hanno Pevkur
Kohe vaatame kodu- ja töökorra seadusest järele, aga põhimõtteliselt saab katkestamise ettepaneku teha, kuni teine lugemine pole lõpetatud. Aga me kontrollime selle kohe üle. Heljo Pikhof, palun!

13:42 Heljo Pikhof
Enne hääletamist ma palun kümme minutit vaheaega!

13:42 Aseesimees Hanno Pevkur
Kohe kontrollime veel Kersti Sarapuu küsimuse üle. Jah, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 107 iseenesest ei ütle, millal peab katkestamise ettepanek tulema. Seda saab hääletada ka pärast muudatusettepanekute läbivaatamist. Nii et see on praegu õige aeg ja kui see ettepanek tuli, siis me peame seda hääletama. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon soovis enne kümme minutit vaheaega. Heljo Pikhof, kas te endiselt soovite vaheaega?

13:43 Heljo Pikhof
Jah, soovin ikka.

13:43 Aseesimees Hanno Pevkur
Selge, vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

13:53 Aseesimees Hanno Pevkur
Head kolleegid, meil on ees üks oluline toiming, mis vajab teie tähelepanu. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 381 teine lugemine katkestada. Henn, ole hea!

13:53 Henn Põlluaas
Aitäh! EKRE fraktsiooni nimel palun kümme minutit vaheaega!

13:54 Aseesimees Hanno Pevkur
Siis jääb tänane istung pooleli. Aga vaheaeg võeti juba ära. Henn, sotsid võtsid juba vaheaja ära! Saite mõelda, kümme minutit oli teilgi aega mõelda. Nii et nüüd me saame siiski minna hääletuse juurde. Head kolleegid, palun tähelepanu! Tuletan veel kord meelde, et EKRE fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 381 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Katkestamise ettepaneku poolt oli 27 Riigikogu liiget, vastu 42 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 381 teine lugemine on lõppenud.

---

5. 13:55 Lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (532 SE) esimene lugemine

13:55 Aseesimees Hanno Pevkur
Viies päevakorrapunkt täna on Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 532 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majandus- ja taristuminister Kadri Simsoni!

13:55 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on olnud rõõm üle kahe tunni suuri oraatoreid jälgida ja seetõttu võin väita, et praegu tuleb teie ette aasta kõige oodatum seaduseelnõu. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esitatud lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu peamine eesmärk on viia lennundusseadus kooskõlla komisjoni määrusega, millega kehtestatakse lennundustegevusega seotud tehnilised nõuded ja haldusmenetlused. Eelnõuga reguleeritakse nii ärilise kui ka mitteärilise lennundustegevusega seonduvat. Kui Euroopa Liidu vastava alusmääruse kohaldamisala laieneb vaid Euroopa Lennuohutusameti ehk EASA õhusõidukitele, siis eelnõuga sätestatakse ka riigisisene mitte-EASA õhusõidukitele kohalduv regulatsioon. Mitte-EASA õhusõidukitele puudub Euroopa Liidu tasandil kehtestatud regulatsioon, seega peavad liikmesriigid selle riigisiseselt kehtestama ise. Eelnõuga viiakse lennundusseadus kooskõlla ka komisjoni määrusega, millega kehtestatakse tsiviillennunduses kasutatavate õhusõidukite meeskonnaga seotud tehnilised nõuded ja haldusmenetlused.
Lisaks Euroopa Liidu õigusega kooskõlla viimisele on eelnõu eesmärk ka tagada Euroopa EASA 2015. aasta sügisel Lennuametis läbi viidud standardiseerimisauditil tuvastatud mittevastavuste kõrvaldamine ja täpsustada Euroopa Liidu õigusest tulenevaid nõudeid lennundusmeditsiinikeskuste ja lennundusarstide tegevuse kohta. Hetkel puuduvad riigisisesed Euroopa Liidu õigust täpsustavad nõuded lennundusmeditsiinikeskuse sertifitseerimiseks ja lennundusarstide tunnistuste väljaandmiseks. Samuti kehtivad riigisiseselt lennundusspetsialistide terviseseisundi nõuded, mis ei ole täielikult vastavuses kehtivate Euroopa Liidu nõuetega. See tekitab segadust nii lennundusarstide kui ka lennundusspetsialistide seas. Eelnõuga vastuolud kõrvaldatakse ning kehtestatakse riigisisene menetlus lennundusmeditsiinikeskuse ja lennundusarstide tunnustamiseks. Seoses uute Euroopa Liidu määrusest tulenevate loakohustuste kehtestamisega lennundusseaduses täiendatakse ka riigilõivuseadust uute lõivudega. Tänan tähelepanu eest!

13:57 Aseesimees Hanno Pevkur
Kuna minister oli väga kiire, siis on meil veel kaks minutit küsimusteks-vastusteks. Küsimusi ei ole. Aitäh teile! Komisjoni ettekande teeb majanduskomisjoni liige Jaanus Marrandi.

13:58 Jaanus Marrandi
Lugupeetud kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas eelnõu 20. novembril k.a. Komisjoni koosolekule olid kutsutud majandus- ja taristuminister Kadri Simson, MKM-i lennundustalituse ekspert Kertu Martšenkov, Lennuameti õigusnõunik Mari Reinfeldt ja Lennuameti lennutegevuse osakonna vaneminspektor Karl Rattassep.

Eelnõu sisu minister Kadri Simson juba tutvustas, seda ma ei kordaks. Annan vaid väikese ülevaate arutluskäigust. Oli paar küsimust. Üks küsimus oli, missuguseid mittevastavusi Lennuametis läbiviidud standardiseerimise auditit tehes tuvastati. Kertu Martšenkov vastas, et eelnõuga lisatakse seadusesse lennundusmeditsiinikeskuse sertifitseerimise nõude menetlusprotsessi tähtajad. Uues seaduses on täpsustatud lennundusarsti ja lennundusmeditsiinikeskuse õigusi. Praktikas on lähtutud Euroopa Liidu õigusest, kuid seadustikus on puudujääke. Kolleeg Erki Savisaar nentis, et lennundusseadust on palju muudetud, ja küsis, millal võiks tulla uus terviktekst, uus seadus. Kertu Martšenkov selgitas, et uue tervikteksti koostamist pole ressursipuuduse tõttu alustatud, kuid on soov seda esimesel võimalusel teha.
Selline oli hästi lühidalt kokkuvõetuna arutluskäik. Komisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 12. detsembriks ehk siis tänaseks (konsensusega), teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada (konsensusega) ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva ehk siis 28. detsember 2017 kell 17. Ka see otsus sai vastu võetud konsensusega. Tänan tähelepanu eest!

13:59 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea Jaak Madison! Meile tänaseks antud tööaeg saab viie sekundi pärast läbi. Nii et midagi ei ole teha. Homme kell 14 tuleb teil uuesti vajutada nuppu "Küsimus" või "Sõna" ja Jaanus Marrandi tuleb uuesti pulti. Seega jääb meil täna selle päevakorrapunkti arutelu pooleli. Kohtume homme kell 13 infotunnis. Head päeva!

Istungi lõpp kell 14.00.